

SISÄLLYS

1	Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta	4
1.1	Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelman laadinta ja rakenne	4
1.2	Laadintavaiheen yhteistyö eri toimijoiden kanssa	4
1.3	Vantaan suomenkielisen perusopetuksen arvo- ja visiotyöskentely opetussuunnitelman laatimisen lähtökohtana	4
1.4	Yhteistyö eri toimijoiden kanssa, opetussuunnitelman toteutumisen seuranta, arviointi ja kehittäminen sekä opetussuunnitelmaa täydentävät paikalliset suunnitelmat	5
1.5	Siirtymävaiheisiin liittyvä yhteistyö	5
1.5.1	Ajattelu ja oppimaan oppiminen esi- ja alkuopetuksessa	6
1.5.2	Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen esi- ja alkuopetuksessa	7
1.6	Opetusjärjestelyt, vuosiluokittain etenevä opetus, oppiainejakoisuus ja tuntijaot ..	8
1.7	Kieliohjelma	8
1.8	Valinnaiset aineet	8
1.9	Painotettu opetus	9
1.10	Oppilaanohjaus	10
2	Perusopetus yleissivistyksen perustana	11
2.1	Koulukohtaiset täsmennykset	11
3	Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet	11
3.1	Koulukohtaiset täsmennykset	12
4	Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri	12
4.1	Koulukohtaiset täsmennykset	12
5	Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen	13
5.1	Yhteinen vastuu koulupäivästä	13
5.2	Yhteistyö	13
5.2.1	Oppilaiden osallisuus	13
5.2.2	Kodin ja koulun yhteistyö	14
5.2.3	Aamu- ja iltapäivätoiminta	14
5.3	Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	14
5.4	Opetuksen järjestämistapoja	15
5.4.1	Vuosiluokkiin sitomaton opetus (VSOP)	15
5.4.2	Yhdysluokkaopetus	15
5.4.3	Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus	15
5.4.4	Joustava perusopetus	16

5.4.5	Opetus erityisissä tilanteissa	16
5.5	Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta.....	17
5.5.1	Kirjastopalvelut	17
5.5.2	Kulttuuripalvelut.....	17
5.5.3	Liikuntapalvelut.....	18
5.5.4	Nuorisopalvelut.....	18
5.5.5	Vantaan luontokoulu	18
5.5.6	Vantaan seurakunnat.....	18
5.5.7	Yrityskyläyhteistyö.....	19
5.5.8	Koulun kerhotoiminta	19
5.5.9	Kouluruokailu	19
5.5.10	Koulumatkat ja koulukuljetukset.....	19
5.6	Sidosryhmäyhteistyön toteutumisen seuranta	20
5.7.	Koulukohtaiset täsmennykset.....	20
6	Oppimisen arviointi.....	20
6.1	Vantaan arviointikulttuurin painopisteet.....	20
6.2	Arviointi lukuvuoden aikana	21
6.2.1	Itsearviointi ja vertaisarviointi.....	21
6.2.2	Arviointikeskustelu	22
6.3	Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi	22
6.4	Opinnoissa etenemisen, luokalta siirtymisen ja luokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt	22
6.5	Valinnaisten aineiden arviointi	23
6.6	Päätösarviointi	23
6.7	Todistukset.....	23
6.8	Käyttötymisen arviointi	23
6.9	Koulukohtaiset täsmennykset.....	23
7	Oppimisen ja koulunkäynnin tuki	24
7.1	Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet	24
7.2	Yleinen tuki	25
7.3	Tehostettu tuki	25
7.4	Erityinen tuki.....	26
7.4.1	Oppiaineen yksilöllistäminen.....	26
7.4.2	Vantaan alue- ja kaupunkitasoiset erityisen tuen ryhmät	27
7.4.3	Pidennetty oppivelvollisuus	31
7.4.4	Toiminta-alueittain järjestettävä opetus.....	31

7.5	Perusopetuslaissa säädetty tukimuodot	31
7.5.1	Tukiopetus	31
7.5.2	Osa-aikainen erityisopetus	32
7.5.3	Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet.....	32
	7.6 Koulukohtaiset täsmennykset.....	33
8	Oppilashuolto	34
	8.1. Monialainen oppilashuollon yhteistyö	34
	8.2. Yhteisöllinen oppilashuolto	35
	8.3. Yksilökohtainen oppilashuolto	42
	8.4. Oppilashuoltosuunnitelmat	46
	8.5. Koulukohtaiset täsmennykset	47
9	Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä	48
	9.1 Koulukohtaiset täsmennykset.....	49
10	Kaksikielinen opetus.....	49
11	Erityiseen maailmankatsomukselliseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva perusopetus	50
12	Valinnaisuus perusopetuksessa	51
12.1	Valinnaiset taide- ja taitoaineet.....	51
12.2	Muut valinnaiset aineet	51
12.2.1	Urheilu-yhteistyö 7.-9. luokilla	52
12.3	Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät	53

1 Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta

1.1 Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelman laadinta ja rakenne

Vantaalla on laadittu Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 pohjalta kaupunkitasoiset osuudet lukuihin 1 -12. Koulut ovat täydentäneet omalta osaltaan lukuja 2 – 12. Oppiainekohtaiset opetussuunnitelmat on laadittu kaupunkitasoisina. Kaupunki- ja koulukohtaiset opetussuunnitelmat tallennetaan ~~ePerusteisiin~~ **Mediawiki -alustalle**.

Vantaalla kaupunkitasoinen opetussuunnitelma on laadittu koskemaan suomenkielistä perusopetusta, laajamittaista kaksikielistä opetusta (kielipainotteinen opetus, kielikylvyt) ja kokonaan englanninkielellä tapahtuvaa opetusta (Vantaan kansainvälinen koulu). Opetussuunnitelmassa noudatetaan Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman 2014 rakennetta ja käsittelyjärjestystä. ~~Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tekstiosuuden jälkeen seuraa kussakin opetussuunnitelman yleisiä osia käsittelevässä luvussa kaupunkikohtainen osuus, joka täydentyy koulukohtaisilla osuuksilla. ePerusteissa kaikki luvun osat näkyvät peräkkäin.~~ **Mediawiki –alustalla näkyy kaupunkitasoinen opetussuunnitelma luku kerrallaan. Luvut täydentyvät koulukohtaisilla osuuksilla.** Vantaalla ei tehdä oppiainekohtaisiin opetussuunnitelmiin koulukohtaisia lisäyksiä, vaan koulut tarkentavat omia opetussuunnitelmiaan monialaisten oppimiskokonaisuuksien, valinnaisaineiden ja ~~mahdollisten etäyhteyksien käyttämisen~~ **erilaisten oppimis- ja verkkoympäristöjen hyödyntämisestä oppimisessa** lukuvuosisuunnitelmissaan.

Vantaalla on laadittu perusopetusta täydentävän romanikielen opetussuunnitelma sekä perusopetusta täydentävän oman äidinkielen opetussuunnitelma, joka on yhteinen kaikille opettaville kielille.

Vantaalla on laadittu erillinen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma, joka on myös yhteinen kaikille kouluille.

1.2 Laadintavaiheen yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Henkilöstö, oppilaat ja huoltajat ovat osallistuneet opetussuunnitelmien laadintaan, arviointiin ja kehittämiseen koulujen itse valitsemien tavoin.

Vantaan kaupungin suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu yhteistyössä seuraavien sidosryhmien ja toimijoiden kanssa: **Vantaan sosiaali- ja terveystoimi**, Vantaan kaupunginkirjasto, Vantaan kaupungin kulttuuripalvelut, Vantaan kaupungin liikuntapalvelut, Vantaan nuorisopalvelut, Vantaan Luontokoulu, Vantaan seurakunnat, VANVARY ry (Vantaan vanhempainyhdistysten alueyhdistys), Vanhempainyhdistykset ja vanhempien foorumit, Vantti, Taloudellinen tiedotustoimisto TAT (Yrityskylä) ja Pääkaupunkiseudun Urheilukatemia (Urhea).

Kaupunkitasoista opetussuunnitelmaa on työstetty myös varhaiskasvatuksen kanssa. Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmatyöryhmät ovat kokoontuneet säännöllisesti opetussuunnitelmallisen jatkumon merkeissä.

1.3 Vantaan suomenkielisen perusopetuksen arvo- ja visiotyöskentely opetussuunnitelman laatimisen lähtökohtana

Vantaan kaupungin perusopetuksessa tehtiin mittava arvo- ja visiotyöskentely lukuvuoden 2013–2014 aikana. Kaikki koulut henkilökuntineen sekä osa oppilaista ja huoltajista osallistui työskentelyyn. Vantaan kaupungin arvot ja visiot sekä tässä työskentelyssä luotu arvopohja ovat olleet Vantaan kaupungin **suomenkielisen perusopetuksen** opetussuunnitelman laatimisen lähtökohtana.

1.4 Yhteistyö eri toimijoiden kanssa, opetussuunnitelman toteutumisen seuranta, arviointi ja kehittäminen sekä opetussuunnitelmaa täydentävät paikalliset suunnitelmat

Vantaan kaupungin oppilashuoltoa kuvaava luku on kirjoitettu yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen ja Vantaan kaupungin suomenkielisen perusopetuksen kanssa. Sosiaali- ja terveystoimesta työskentelyyn osallistuivat kouluterveydenhoitajien, koululääkärien sekä koulukuraattorien esimiehet. Koulukohtaisia osioita on tehty osittain yhteistyössä huoltajien kanssa.

Kodin ja koulun yhteistyötä kuvaava luku kirjoitettiin yhdessä Vantaan vanhempainyhdistysten alueyhdistys VANVARY ry:n kanssa. Koulukohtaisissa osioissa on tarkemmin kuvattu jokaisen koulun osalta yhteistyötä kotien kanssa. Koulukohtaisten lukujen valmistelu on toteutettu koulukohtaisesti vanhempien tapaamisissa, Wilma-kyselyiden avulla, vanhempainyhdistyksiä kuullen tai muulla koulun valitseamalla tavalla.

Vantaan kaupungin suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelman toteutumista seurataan, arvioidaan ja kehitetään ~~opettajien muodostaman~~ kaupunkitasoisen pedagogisen kehittämistiimin ja johtoryhmien ohjauksen (navigoinnit) avulla sekä koulujen lukuvuosisuunnitelmia hyödyntäen.

Opetussuunnitelmaa täydentävät seuraavat paikalliset suunnitelmat: ~~jotka ovat opetussuunnitelman liitteenä:~~

- koulun lukuvuosisuunnitelma
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma
- koulun hyvinvointikansio
- Vantaan perusopetuksen oppilashuollon käsikirja
- suunnitelma kasvatuskeskusteluista ja kurinpidollisten keinojen käytöstä
- **koulukohtainen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma**
- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma HYVIS
- aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma
- kulttuurikasvatussuunnitelma
- koulun liikuntavuosi
- Vantaan monikulttuurisuusohjelma
- ympäristöohjelma
- **Vantaan perusopetuksen tieto- ja viestintäteknologian taitotasot**

1.5 Siirtymävaiheisiin liittyvä yhteistyö

Esiopetuksesta kouluun siirryttäessä on Vantaalla käytössä EsKo-tiedonsiirtomalli (Esiopetuksesta kouluun-tiedonsiirtomalli), jonka mukaan esiopetuksen opettaja havainnoi lapsen taitoja, vahvuuksia ja tuen tarpeita esiopetusvuoden aikana, kerää tiedot EsKo-lomakkeelle, käy huoltajan kanssa arviointikeskustelun ja siirtää tiedot kouluun. Erityisen tuen järjestelyihin liittyvät huoltajien kuulemiset tehdään koulussa esiopetusvuoden kevään aikana. Vantaalla EsKo-prosessiin kuuluu lisäksi syksyisin pidettävä tiedonsiirron arviointitilaisuus, jossa arvioidaan kevään prosessia.

Vantaalla on käytössä esi- ja alkuopetuksen yhteisen toiminnan suunnitelma, johon ovat sitoutuneet kaikki esiopetusta järjestävät päiväkodit ja koulut, joissa on alkuopetuksen luokat. Suunnitelman mukaisesti jokaiselle päiväkodille on nimetty yhteistyökoulu. Syksyllä koulun koolle kutsumassa tapaamisessa suunnitellaan yhteistä toimintavuotta. Toiminnallinen yhteistyö tarkoittaa sitä, että koulu-päiväkotiyöpari järjestää lukuvuoden aikana vähintään kaksi yhteistä tapahtumaa ja / tai toimintakokonaisuutta, jossa esiopetukseen osallistuvat lapset ja koulun oppilaat toimivat yhdessä. Lisäksi luokanopettajat tutustuvat päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaan ja esiopetuksen opettajat koulun opetussuunnitelmaan. Lukuvuoden lopussa päiväkodit ja koulut arvioivat toiminnallisen yhteistyön toteutumista.

Vantaalla laaja-alaisen osaamisen alueista Ajattelu ja oppimaan oppiminen sekä Tieto- ja viestintätekologinen osaaminen huomioidaan erityisesti esi- ja alkuopetuksen yhteistyössä.

Koulu työstää lukuvuosisuunnitelman liitteeksi asiakirjan, jossa esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä kuvataan.

Kun oppilas siirtyy peruskoulun toiselta luokalta kolmannelle, hyödynnetään opettajan vaihtuessa koulun sisäisiä tiedonsiirtomenetelmiä. Tuen järjestelyihin liittyvät huoltajien kuulemiset tapahtuvat yläkoulussa. Oppilas, huoltaja ja opettaja käyvät arviointikeskustelun, jossa hyödynnetään oppilaan itsearviointia luvussa 6 kuvatulla tavalla.

Kuudennelta luokalta seitsemännelle vuosiluokalle siirryttäessä toteutetaan tiedonsiirto yläkoulun oppilashuollon, opinto-ohjaajan ja alakoulun luokanopettajien sekä oppilashuollon yhteistyönä. Erityisen tuen järjestelyihin liittyvät huoltajien kuulemiset tapahtuvat yläkoulussa. Kuudennelta luokalta seitsemännelle luokalle siirtymiseen liittyy oppilaan, huoltajan ja opettajan välinen arviointikeskustelu, jossa hyödynnetään oppilaan itsearviointia luvussa 6 kuvatulla tavalla.

Oppilaiden siirtymistä perusopetuksesta jatko-opintoihin tuetaan peruskoulujen ja toisen asteen oppilaitosten monipuolisella yhteistyöllä. Yhdeksännen luokan oppilaille järjestetään mahdollisuuksia tutustua toisen asteen opintoihin oppilaitosvierailujen, kurkkauskurssien sekä esittelytilaisuuksien muodossa. Lisäksi oppilaille järjestetään kahden viikon työelämään tutustumisjakso. Opinnoissaan hyvin menestyneet yhdeksännen luokan oppilaat voivat mahdollisuuksien mukaan suorittaa lukion kurseja jo yhdeksännen luokan aikana.

Toisen asteen opintojen onnistuneen aloituksen varmistamiseksi Vantaalla käytetään tietojen siirtämisessä pääkaupunkiseudun yhteistä opiskelutietolomaketta. Lomakkeen tavoitteena on antaa toisen asteen oppilaitoksessa nuoren kanssa työskenteleville tietoja opiskelijan vahvuuksista sekä niistä osa-alueista, joissa hän tarvitsee tukea.

Henkilöstön välillä peruskoulujen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyömuotoja ovat: ylä- ja yhtenäiskoulujen opettajien tutustumisvierailut toisen asteen oppilaitoksiin, perusopetuksen ja toisen asteen opettajien välinen yhteistyö, oppilaanohjaajien tutustumistilaisuudet ja yhteiskokoukset toisen asteen kanssa sekä erityisopettajien ja opinto-ohjaajien vuosittaiset alueelliset työkokoukset. Ylä- ja yhtenäiskoulujen sekä toisen asteen oppilaitosten rehtorit tapaavat vuosittain.

1.5.1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen esi- ja alkuopetuksessa

Ajattelu ja oppimaan oppimisen tavoitteena on lapsen tietoisuuden lisääntyminen omasta oppimisprosessista, oppimisen ilon vaaliminen, luottamuksen kehittyminen omaan osaami-

seen sekä itsearvioinnin harjoittelu. Tietoisuutta omasta oppimisprosessista kehitetään monipuolisten toiminnallisten työtapojen kautta. Työtavoissa korostuu vertaistyöskentely ja yhteistoiminnallinen oppiminen, leikki sekä oppimisprosessista kertominen. Lasta kannustetaan auttamaan ja tukemaan myös muita oppimisessa. Opettajat rohkaisevat lapsia luottamaan itseensä tarjoamalla myönteisiä oppimiskokemuksia. Itsearvioinnin opettelu aloitetaan esiopetuksessa. Itsearvioinnin avulla halutaan tukea motivaation syntymistä ja se perustuu lapsen ja opettajan väliseen avoimeen vuorovaikutukseen.

Vantaalla toteutetaan esi- ja alkuopetuksen toiminnallista yhteistyömallia. Toiminnallisen yhteistyön voi toteuttaa yhteistoiminnallisena projektina. Projekti voi olla esim. kirja projekti, luontopolku, taidenäyttely, musikaali tms. Lasten oma ideointi projektissa korostuu. Projektissa painotetaan ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja vuorovaikutuksen, ongelmanratkaisutehtävien ja vertaisoppimisen keinoin. Projektissa lapsi saa käyttää luontaista uteliaisuuttaan ja kokeilunhalua sekä kokea oivaltamisen iloa vertaisryhmän kanssa. Projektiin voidaan palata tai sitä voidaan jatkaa seuraavina vuosina koulussa.

Toiminnallinen yhteistyö perustuu esi- ja alkuopettajien yhteiseen suunnitteluun. Suunnittelussa tulee huomioida ohjaamisen pedagoginen tavoitteellisuus. Projektin toteutuksessa huomioidaan oppijoiden ikätason mukaiset itsearvioinnin taidot. Ohjaamisen menetelmien tavoitteena tulee olla lapsen ajattelun kehittyminen ja toimijuuden vahvistaminen. Projektiluontoisuus, johon sisältyy tavoite lopputuloksesta, prosessin suunnittelu, toteutus ja arviointi, vahvistavat oppimista.

Esi- ja alkuopetuksen toiminnallisen yhteistyön yhteistyötapaamisessa arvioidaan yhteistoiminnallisen projektin sujumista: miten ajattelu ja oppimaan oppiminen toteutui yhteisessä projektissa sekä miten lasten osallisuus oli huomioitu.

1.5.2 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen esi- ja alkuopetuksessa

Esiopetuksen aikana jokainen lapsi tutustuu tieto- ja viestintäteknologisten -laitteiden (tvt) käyttöön. Esiopetuksessa tv-t -laitteiden käytössä painotetaan lasten aktiivista toimintaa, leikkiä ja pelillisyyttä osana mediakasvatusta. Oppimisympäristö tukee tv-t -taitojen kehittymistä. Pedagogiikassa korostuu yhdessä tekeminen ja uusien asioiden kokeilu. Tieto- ja viestintäteknologian käytöllä opetuksessa tuetaan lapsen ja oppilaan aktiivista roolia sekä syvennetään oppimista. Esiopetuksessa olevat lapset ja kasvattajat tutustuvat uuden teknologian käyttöön yhdessä. Eri taitotasoilla olevat tukevat toisiaan oppimisessa.

~~Vantaalla laaja-alaisen osaamisen alueista~~ Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen huomioidaan erityisesti esi- ja alkuopetuksen yhteistyössä ja siirtymävaiheessa. Vantaalla esi- ja alkuopetuksessa tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen lähtökohtana on, että jokaiselle vantaalaiselle lapselle tarjotaan yhdenmukainen mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön esi- ja alkuopetuksen aikana. Tieto- ja viestintäteknologian opetuksen tavoitteena on tarjota valmiuksia toimia aktiivisesti tulevaisuuden yhteiskunnassa. Esi- ja alkuopetuksessa digitaalisia laitteita hyödynnetään osana pedagogiikkaa.

Esiopetuksessa noudatetaan **Vantaan** varhaiskasvatuksen Tieto- ja viestintäteknologian pedagogisen käytön strategiaa, **perusopetuksessa Vantaan perusopetuksen tieto- ja viestintäteknologian taitotasojä.**

1.6 Opetusjärjestelyt, vuosiluokittain etenevä opetus, oppiainejakoisuus ja tuntijaot

Vantaalla opetus voidaan järjestää yhdysluokkaopetuksena, mikäli se on koulun opetusjärjestelyjen kannalta tarkoituksenmukaista joko oppilasmäärän vuoksi tai pedagogisista syistä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi erityisopetuksen tai joustavan perusopetuksen ryhmittelyyn liittyvät järjestelyt. Opetusjärjestelyistä päättää koulun rehtori. Lisäksi opetus on toteutettu yhdysluokkaopetuksena montessoriopetusta tarjoavassa alakoulussa.

Vantaalla opetus järjestetään vuosiluokittain etenevänä paitsi niille oppilaille, joille on tehty erillinen päätös vuosiluokkiin sitomattomasta opetuksesta (VSOP). Vuosiluokkiin sitomaton opetus mahdollistaa joko vuosiluokittain etenemistä hitaamman tai nopeamman opinnoissa etenemisen. Lisäksi perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oppilas noudattaa henkilökohtaista, vuosiluokkiin sitomatonta opetussuunnitelmaa (luku 5.4.1). Vantaalla opetus järjestetään oppiainejakoisena, poikkeuksena kuitenkin toiminta-alueittain annettava opetus (luku 7.4.4), jossa opetus on kokonaan eheytettyä.

Vantaan Opetuslautakunta on päätöksessään (9.11.2015) hyväksynyt tuntijaot. Kaikki **suomenkielisen** perusopetuksen luokat noudattavat samaa tuntijakoa, poikkeuksina painotettua musiikinopetusta antavat musiikkiluokat, laajamittaista kaksikielistä opetusta antavat kieliluokat sekä Vantaan kansainvälinen koulu. Tuntijaot ovat opetussuunnitelman liitteenä. **Opetuslautakunta on vahvistanut tuntijaot vielä kesäkuussa 2016 (13.6.2016) kun koko Vantaan suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma asiakirja hyväksyttiin (Päätöspykälä kirjataan hyväksymisen jälkeen).**

1.7 Kieliohjelma

Vantaalla kaikki oppilaat aloittavat englannin opiskelun varhennettuna kielenopetuksena ensimmäisellä vuosiluokalla. Yhden vuosiviikkotunnin laajuinen opiskelu jatkuu toisella vuosiluokalla. Kolmannella vuosiluokalla kaikki oppilaat aloittavat A1-kielenään englannin.

Neljänneltä luokalta alkavaksi vapaaehtoiseksi A2-kieleksi on mahdollista valita ruotsi, venäjä, ranska, saksa tai espanja. A2-kielen ryhmän ryhmäkoosta päättää opetuslautakunta. A2-kielen opetusjärjestelyissä on mahdollista hyödyntää useamman koulun välisiä yhteisiä ryhmiä tai etäopetusmahdollisuuksia.

Kaikilla oppilailla alkaa kuudennella luokalla B1-kielenä ruotsin kieli. A2-kielenä ruotsia opiskelleet oppilaat jatkavat tällöin opiskelua omana ryhmänään. Yläkouluilla on lisäksi mahdollisuus tarjota yhtenä valinnaisena oppiaineena kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla opiskeltava B2-kieli.

1.8 Valinnaiset aineet

Vantaalla oppilas ja huoltajat valitsevat oppilaan valinnaiset aineet, ja lopullisesta valintojen toteutumisesta ja opetusryhmien muodostumisesta päättää koulun rehtori taloudellisten resurssien puitteissa. Valinnaisainetarjotin laaditaan kouluissa käsittämään kattavasti kaikki taide- ja taitoaineet vuosiluokilla 4 - 6 ja 8 - 9. Muita valinnaisia aineita on Vantaalla vuosiluokilla 4 - 9.

Vantaan kaupungin yleisen tuntijaon mukaisesti 4 - 6 luokkien oppilaille tarjotaan valittavaksi kaikkia taide- ja taitoaineita kahden vuosiviikkotunnin sekä muita valinnaisaineita yhden vuo-

siviikkotunnin laajuisina. Poikkeuksen muodostavat painotettua musiikin tai kielen opetusta antavat luokat, joissa valinnaisainetunteja käytetään painotuksen toteuttamiseen.

Vuosiluokilla 8 - 9 oppilaat valitsevat kahden vuosiviikkotunnin laajuisen pitkän valinnaisaineen taide- ja taitoaineista sekä yhdeksännellä vuosiluokalla yhden vuosiviikkotunnin laajuisen lyhyen taide- ja taitoaineen. Muita valinnaisia opintoja on seitsemännen luokan oppilailla kaksi vuosiviikkotuntia. Niistä muodostuu kaksi lyhyttä valinnaiskurssia. Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla on kolme vuosiviikkotuntia muita valinnaisia opintoja. Nämä muodostavat yhden pitkän, kahden vuosiviikkotunnin laajuisen ja yhden lyhyen, yhden vuosiviikkotunnin laajuisen valinnaisaineen. Valinnaisaine voi olla sisällöltään myös taide- ja taitoaine tai B2-kieli. Jokaisen yläkoulun tulee tarjota osana muita valinnaisia opintoja yhden vuosiviikkotunnin laajuista Urhea-kurssia (yhteistyö Pääkaupunkiseudun Urheiluakatemia Urhean kanssa). **Urhea-kurssin sisältö on työstetty yhdessä Urhean ja liikunnan oppiaineryhmän kanssa.**

Koulut täsmentävät valinnaiskurssien sisällöt ja toteutuksen vuosittain koulun lukuvuosisuunnitelmassa. Valinnaisaineista ja niiden valitsemisesta kerrotaan tarkemmin luvussa 12.

1.9 Painotettu opetus

Musiikkiluokkatoiminta alkaa Vantaalla kolmannelta vuosiluokalta. Musiikkiluokille voi pyrkiä myös kuudennelta vuosiluokalta 7. - 9. vuosiluokkien ajaksi. Oppilaat valitaan musiikkiluokille musikaalisuustestien perusteella. **Vantaan musiikkiopiston opettaja osallistuu kaikkien kolmannelle vuosiluokalle pyrkivien testaamiseen. Musiikkiopisto voi osallistua myös seitsemännelle vuosiluokalle pyrkivien oppilaiden testaamiseen.**

Musiikkiluokkatoimintaa on Vantaalla Aurinkokiven (3. – 9. vuosiluokat), Hämeenkylässä (3. – 9. vuosiluokat), Lehtikuusen (3. - 9. vuosiluokat), Martinlaakson (3. -9. vuosiluokat), Mikkolan (3. -9. vuosiluokat), Simonkallion (3. - 6. vuosiluokat), Peltolan (7. - 9. vuosiluokat), Vantaankosken (7. -9. vuosiluokat) ja Ylästön (3. -6. vuosiluokat) kouluissa.

Musiikkiluokat noudattavat opetuslautakunnan hyväksymää tuntijakoa, joka on liitteenä. Musiikkiluokkaopetusta antavat koulut täsmentävät koulukohtaisissa opetussuunnitelmissaan musiikin tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 3 - 9. Musiikkiluokkien tuntijako poikkeaa yleisestä tuntijaosta 3. vuosiluokkien ja 4. vuosiluokkien käsityössä, 5. vuosiluokkien ja 6. vuosiluokkien kuvataiteessa ja 7. vuosiluokkien ja 8. vuosiluokkien liikunnassa ja oppilaanohjauksessa.

Vantaalla annetaan laajamittaista kaksikielistä opetusta englannin kielellä, saksan kielellä sekä ruotsin kielikylpyopetusta. Koulut kuvaavat koulukohtaisissa opetussuunnitelmissaan kohdekielen/kielikylpykielen tavoitteet ja sisällöt. Opetuksessa noudatetaan opetuslautakunnan hyväksymää tuntijakoa, joka on liitteenä. Englanninkieliseen opetukseen oppilaat valitaan kielellisen valmiuden arvioinnin kokeen perusteella. **Jos ruotsin kielikylpyluokille tai suomi-saksa opetukseen hakee ensimmäiselle vuosiluokalle enemmän kuin kaksikymmentäviisi oppilasta, teetetään oppilaille kielellisen valmiuden arvioinnin koe.** Myöhemmille vuosiluokille hakeuduttaessa oppilaan tulee osata luokkatason mukaista englannin, saksan tai ruotsin kieltä. ~~Kielitaito testataan kielikokeen avulla.~~

Vantaan kansainvälisessä koulussa opetus annetaan englannin kielellä. Vantaan kansainväliseen koulun oppilaaksi tullaan kielikokeen kautta. Kouluun voi pyrkiä mille vuosiluokalle tahansa. Vantaan kansainvälinen koulu kuvaa koulukohtaisessa opetussuunnitelmassaan englannin kielen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 1. - 9. Vantaan kansainvälisen koulun tuntijako on liitteenä.

Laajamittaisessa englanninkielisessä opetuksessa opiskelleiden oppilaiden on mahdollista pyrkiä Vantaan Kansainväliseen kouluun yläkouluun siirtymisvaiheessa. Laajamittaista kaksikielistä opetusta kerrotaan tarkemmin luvussa 10 sekä koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa.

Vantaalla tarjotaan montessoripainotteista opetusta Kuusikon koulussa vuosiluokilla 1 - 6. Opetus perustuu montessoripedagogiikan mukaisesti kokonaisuuksiin ja on oppiaineisiin ja kamatonta opetusta. Luonteeltaan opetus on toiminnallista. Opetus toteutetaan yhdysluokkaopetuksena. Oppilaiden oppiminen arvioidaan Vantaan kaupungin arviointikriteerien mukaisesti. Montessoripainotteista opetusta kuvataan tarkemmin luvussa 11.

1.10 Oppilaanohjaus

Oppilaanohjaus on oppilaan kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemista. Oppilaanohjauksella pyritään edesauttamaan oppilaan positiivista asennetta oppimista, koulunkäyntiä sekä myöhempää elämää, jatko-opintoja ja työelämää kohtaan. Oppilaanohjausta tehdään yhteistyössä huoltajien kanssa. Koko peruskoulun ajan järjestettävät arviointitapaamiset sekä muut palaverit ja yhteistyö huoltajien kanssa ovat osa oppilaan ohjausta. ~~Ensimmäisellä luokalla oppilaalle tehdään oppilaskohtainen kansio, jota oppilas itse käyttää koko perusopetuksen ajan.~~

Oppilaanohjaus toteutetaan Vantaalla vuosiluokilla 1 - 6 koulun kaikessa toiminnassa jokaisena koulupäivänä, eikä sitä erikseen arvioida. Oppilaanohjauksen tehtäviä tehdään muiden oppiaineiden yhteydessä ja niihin liitettyinä. Vantaan perusopetuksen oppilaanohjauksen painopisteinä ovat työelämätaidot ja yrittäjäyys, ja siinä edistetään oppilaan kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietämystä.

Vantaalla vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjauksen päätavoitteena on edistää oppilaan opiskelu- ja koulunkäyntivalmiuksia ja niiden kehittymistä myöhempää koulutyöskentelyä ja oppimista varten. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaan myönteistä minäkäsitystä ja sosiaalista kasvua. Oppijaksi kasvamisessa painottuvat itsensä huolehtimisen taidot, kuten omista työvälineistä ja tehtävistä huolehtiminen. Ryhmässä toimimisen taidoissa painottuvat yhteisten pelisääntöjen noudattaminen sekä vuorovaikutustaidot.

Vuosiluokilla 3 - 4 oppilaanohjauksen päätavoitteena on sosiaalisten taitojen oppiminen ryhmätilanteissa. Oppilaanohjauksessa vahvistetaan oppilaan taitoja työskennellä monipuolisesti erilaisissa pari- ja ryhmämuodostelmissa sekä arvioida omaa toimintaansa niissä. Ryhmässä toimimisen taitojen lisäksi vuosiluokilla 3 - 4 oppilaanohjauksella tuetaan oppilasta kohti vastuullisia valintoja koskien erityisesti omaa koulunkäyntiä ja valinnaisaineiden valintaa. Vuosiluokilla 5 - 6 valmistaudutaan yläkouluun ja aineenopettajajärjestelmään siirtymiseen. Oppilaan omatoimisuus ja tavaroista huolehtiminen korostuvat.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaanohjauksen päätavoitteet ovat uuteen opiskelu- ja kouluympäristöön osalliseksi kasvaminen, oppilaan itsetuntemuksen vahvistaminen sekä oppilaan päätöksentekovalmiuksien parantaminen. Oppilasta ohjataan tunnistamaan omat vahvuutensa ja mahdollisuutensa sekä tekemään perusopetuksen jälkeisiä opintoja koskevia valintoja. Oppilas suunnittelee omaa tulevaisuuttaan ja pohtii suunnitelmien toteuttamista ja sen vaatimaa sitoutumista käytännön tasolla. Oppilas tarvitsee kykyä hakea tarvittavaa tietoa päätöksiensä tueksi. Tiedonhaun lisäksi oppilas tutustuu koulutusmahdollisuuksiin sekä työuran luomiseen tai työelämään.

Yläkoulussa päävastuu oppilaanohjauksesta on oppilaanohjaajalla. Oppilaanohjaaja työskentelee oppilaan kanssa oppilaanohjauksen oppitunneilla, pienryhmä- ja henkilökohtaisissa

tapaamisissa sekä koulun jokapäiväisessä arkielämässä. Oppilaanohjaus Vantaalla on kuvattu tarkemmin ~~vuosiluokkakokonaisuuksien yhteydessä~~ **oppilaanohjauksen opetussuunnitelmas-
sa.**

2 Perusopetus yleissivistyksen perustana

Vantaan perusopetuksen arvot ovat hyvinvointi, oppimisen ilo ja toisten kunnioitus. Visiomme on: ”Opimme tulevaisuuden tietoja ja taitoja sekä rakennamme turvallista lähikoulua. Toimimme vastuullisesti ja teemme ekososiaalisesti kestäviä valintoja.”

Vantaalla noudatetaan lähikouluperiaatetta. Kouluissa huolehditaan perustaitojen oppimisesta sekä riittävän yleissivistyksen saamisesta. Koulujen toimintakulttuuriin kuuluu ekologisesti kestävä arki, ja oppilaita ohjataan ekososiaaliseen sivistykseen.

Vantaalla korostetaan jokaisen aikuisen roolia oppilaan tukijana ja oppimisen mahdollistajana. Oppilaan omat lähtökohdat ja kehitysvaihe huomioidaan. Jokaiselle oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia osallistua koulun arjen rakentamiseen. Oppilailla on oikeus tulla kuulluksi ja aikuisilla on velvollisuus ottaa oppilaiden ideat käsittelyyn.

Vantaalla opetusjärjestelyissä korostetaan oppilaiden mahdollisuutta hahmottaa kokonaisuuksia, yhdessä tekemistä ja tutkimista. Oppilaat toimivat myös itse tiedon tuottajina. Oppimisen iloa syntyy oppilaiden uteliaisuutta herättämällä ja antamalla oppilaiden vaikuttaa arjen valintoihin. Koulussa jokaiselle annetaan mahdollisuus kokea oppimisen iloa.

Koulussa oppilaita kannustetaan sinnikkyYTEEN ja yrittämiseen, ja oppimisen vaikutusta myöhempään elämään korostetaan. Koulussa tuetaan oppilaiden halua oppia lisää. Koulussa jokainen on arvokas omana itsenään. Kun lapsella on turvallinen olo ja tunne siitä, että hän kelpaa, hän oppii.

Vantaalla opetussuunnitelman laadinnan perusteena käytetyn arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan kaupunkitasoisen ~~opettajista koostun~~ pedagogisen työryhmän avulla sekä koulukohtaisesti päätetyllä tavalla.

2.1 Koulukohtaiset täsmennykset

Vantaalla on kaupunkitasoisen opetussuunnitelman lisäksi kirjattu koulukohtaisiin opetussuunnitelmiin tähän lukuun liittyvät seuraavat asiat:

- Mitkä ovat perusopetuksen oppimiskäsitystä täydentävät koulukohtaiset näkökulmat tai painotukset?
- Miten arvoperusta ja oppimiskäsitys toteutuvat koulun työssä ja opetuksen järjestämisessä?
- Miten arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan?

3 Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Vantaalla korostetaan laaja-alaisissa osaamisalueissa opetuksen kokonaisuuden tarkastelua. Käsite laaja-alaisesta osaamisesta syntyy kouluyhteisön yhteisessä keskustelussa. Avoimuus ympäröivään yhteisöön rikastuttaa laaja-alaisen osaamisen käsitettä. Oppimisen lähtökohdina ovat usein arjen tilanteet. Tavoitteena on, että oppilas oppii pitämään huolta itsestään, toisista sekä rakennetusta ja luonnon ympäristöstä.

Vantaalaisissa kouluissa ennakoidaan tulevaisuuden työelämässä tarvittavia taitoja. Opitaan ponnistelemaan ja arvostamaan työn tekemistä. Ahkeruutta ja luovaa ajattelua tuetaan. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia uusien ideoiden tuottamiseen ja ongelmien ratkaisemiseen.

Vantaalla laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan kaupunkitasoisen ~~opettajista koostun~~ pedagogisen työryhmän avulla sekä koulukohtaisesti päätetyllä tavalla. **Vantaalla laaja-alaisen osaamisen alueet arvioidaan oppilaan, huoltajan ja opettajan välisessä arviointikeskustelussa ja ne toimivat sen runkona.**

3.1 Koulukohtaiset täsmennykset

Vantaalla on kaupunkitasoisen opetussuunnitelman lisäksi kirjattu koulukohtaisiin opetussuunnitelmiin tähän lukuun liittyvät seuraavat asiat:

- Mitkä ovat opetussuunnitelman perusteissa määritellyn laaja-alaisen osaamisen koulukohtaiset painotukset?
- Miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta opetustyössä huolehditaan ja miten tavoitteiden toteutumista seurataan?

4 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

Johtamisella on merkittävä rooli siinä, miten koulu omaksuu uusia toimintatapoja. Pedagoginen johtaminen on kaikkea johtamistoimintaa, joka tähtää opetussuunnitelman toteutumiseen, oppilaiden saaman opetuksen laadun kehittämiseen, oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen ja tähän kannustavan, kestävän toimintakulttuurin luomiseen.

Kokonaisvaltaisella asioiden ja ihmisten johtamisella viestitään kouluyhteisölle siitä, mikä koulussa on tärkeää ja arvostettua. Päävastuu laajasta pedagogisesta johtamisesta on rehtorilla, mutta se kuuluu olennaisena osana myös koulujen johtoryhmien jäsenten työhön. Vantaalla koulun johtaminen edellyttää rehtorin ja koulun johtoryhmän jäsenten välistä yhteistyötä. Pedagogisen johtamisen lisäksi johtoryhmän tehtävänä on auttaa rehtoria tuomaan arvot, visio ja strategia osaksi jokaisen kouluyhteisön jäsenen arkea.

Vantaalla perusopetuksen toimintakulttuurissa korostuvat sekä koulujenvälinen että ulkopuolisten toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö. Toimintakulttuuri näkyy joustavuutena, kehittämismyönteisyytenä ja yhdessä oppimisena. Dialogin kautta myös oppilaat tietävät, miksi ovat koulussa ja miksi asioita opitaan. Tällöin tavoitteiden saavuttaminen ja oppiminen itse koetaan palkitsevana.

Vantaalaiset oppimisympäristöt tukevat toiminnallista oppimista ja oppilaiden osallisuutta. Oppimisympäristömme edistävät tieto- ja viestintäteknologian käyttöä, oppiainerajojen rikkomista ja ekososiaalisen sivistyksen sekä luontosuhteen kehittymistä.

Vantaalla noudatetaan **Vantaan perusopetuksen tieto- ja viestintäteknologian taitotasoja.**

Vantaalla koulut edistävät ja arvioivat toimintakulttuurin kehittymistä sekä toteutumista johtoryhmätyöskentelyn avulla.

4.1. Koulukohtaiset täsmennykset

Vantaalla on kaupunkitasoisten opetussuunnitelman lisäksi kirjattu koulukohtaisiin opetussuunnitelmiin tähän lukuun liittyvät seuraavat asiat:

- Koulu täsmentää oman toimintakulttuurin, oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteet.
- Miten koulu edistää ja arvioi toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden toteutumista?
- Miten koulussa seurataan, arvioidaan ja kehitetään oppimiskokonaisuuksien toteutumista ja oppilaiden osallistumista niiden suunnitteluun siten, että jokaisen oppilaan opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus vuodessa?
- Koulu määrittää eri oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteistyötä ja työnjakoa koskevat toimintatavat.

5 Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Hyvä ja turvallinen koulupäivä alkaa kotoa. Koulumatkan turvallisuus on osa hyvää koulupäivää. Koulun tehtävänä on huolehtia oppilaan koulupäivästä siten, että oppilas voi kulkea koulumatkansa kotiin päin turvallisesti.

Koulun turvallista arkea määrittävät koulun toimintakulttuuri, johon koulun säännöt ja ohjeet kuuluvat. Järjestyssäännöt käsitellään yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa, ja niiden noudattamista valvotaan. Kaikkia kouluyhteisön jäseniä kohdellaan arvostavasti ja tasapuolisesti. Arvostava ja tasapuolinen kohtelu ilmenee toisia kunnioittavana ja kohteliaana ilmapiirinä. Koulukiusaamista ennaltaehkäistään ja siihen puututaan aktiivisesti. Hyvä yhteistyö kotien kanssa edistää varhaista puuttumista kiusaamiseen. Yhteisöllisiä toimintatapoja kiusaamisen ehkäisyyn mietitään yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Koulut tekevät hyvinvointikansion osana suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Yhteinen vastuu koulupäivästä toteutuu koulun aikuisten yhteistyöllä. Kouluyhteisössä tuetaan avointa keskustelua ja uskallusta tuoda esiin omat mielipiteet. Kaikkien kouluyhteisön jäsenten keskinäistä vuorovaikutusta tuetaan.

Kaikki yhteisön jäsenet osallistuvat kouluviihtyvyyden parantamiseen. Vastuu ~~viihtyvyydestä~~ on yhteinen. Oppilaat valtuutetaan ikä- ja kehitystason mukaisesti huolehtimaan kouluympäristön siisteydestä ja ~~ympäristövastuusta ja viihtyvyydestä~~ **ympäristöstä**. Koulun pihan tulee tarjota turvallinen ja virikkeellinen ympäristö sekä mahdollisuuksia monipuoliseen liikkumiseen. Koulut toimivat ympäristövastuullisesti.

Koulun aikuiset valvovat aktiivisesti välitunnin turvallisuutta. Oppilaiden mahdollisuutta liikua välitunneilla tuetaan. Myös siirtymätilanteet ovat suunnitelmallisia koulupäivän osia. Niissä tulee olla riittävästi aikuisia paikalla, jotta niistä tulee turvallisia ja valvottuja.

5.2 Yhteistyö

5.2.1 Oppilaiden osallisuus

Oppilaan kasvaminen vaikuttamiseen ja osallisuuteen lähtee mahdollisuuksista olla aktiivinen omissa oppimisprosesseissa ja oman koulun jäsenenä. Oppilaskuntatoiminta sekä kunta- ja aluetasoiset vaikuttamisen foorumit tarjoavat tilaisuuden oppia edustuksellisen vaikuttami-

sen mekanisme. Aikuisten tehtävänä on luoda mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen sekä tehdä vaikuttamisen tulokset näkyviksi. Oppilaan osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia lisääviä rakenteita suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä nuorisopalveluiden, nuorisovaltuuston ja järjestöjen kanssa.

5.2.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Koulun ja huoltajien välillä tehdään vuorovaikutuksellista yhteistyötä koko koulupolun ajan. Tärkeä osa yhteistyötä on viestiminen koulun asioista ja vuorovaikutus. Koulu tarjoaa huoltajille mahdollisuuksia osallistua luontevilla tavoilla oman lapsen asioiden käsittelyyn ja koulutyötä koskeviin asioihin sekä yhteiseen suunnitteluun. Koulu kutsuu aktiivisesti huoltajia mukaan yhteistyöhön. Kouluissa edistetään ja tuetaan tavoitteellista yhteistyötä koulun ja huoltajien kesken kunnassa kulloinkin voimassa olevien yhteistyömallien mukaisesti. Tavoitteellisen yhteistyön lisäksi tarvitaan myös matalan kynnyksen keskustelutilanteita. Onnistunut yhteistyö syntyy, kun huoltajat saavat osallistua keskusteluun. Tavoitteena on päästä aitoon koko kouluyhteisön väliseen vuorovaikutukseen ja dialogiin. Ihmisten ja perheiden moninaisuutta kunnioitetaan.

Koulut järjestävät tarvittaessa tulkkauksen vanhempainiltoihin tai opettajan ja huoltajan välisiin tapaamisiin, esimerkiksi arviointikeskusteluihin. Koulun tulee tiedottaa tulkin saamisen mahdollisuudesta sekä tiedustella tulkin tarvetta myös huoltajilta.

Vantaalaisiin kouluihin pyritään saamaan toimivia vanhempainyhdistyksiä. Mikäli sellainen on, voidaan yhdistykselle nimetä koulun henkilökunnasta yhdyshenkilö, jolla on mahdollisuus osallistua yhdistyksen kokouksiin.

Kodin ja koulun yhteistyöhön luodaan jatkuvuutta, jolloin uusia toimintatapoja ei tarvitse miettiä aina uudelleen, kun huoltajat vaihtuvat. Hyviä toimintamalleja jatketaan lukuvuoden vaihtuessa. Koulut voivat yhdistää voimavaransa tarvittaessa vanhempainiltojen suunnittelussa ja toteutuksessa. Kouluissa toteutetaan Vantaalla laadittua ~~kodin ja koulun yhteistyön suunnitelmaa~~ toimintaohjetta kodin ja koulun yhteistyöhön.

5.2.3 Aamu- ja iltapäivätoiminta

Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestävät yksityiset palveluntuottajat, järjestöt ja seurakunta. Koulupäivä ja iltapäivätoiminta muodostavat oppilaalle sujuvan jatkumon, jonka mahdollistaa koulun ja iltapäiväkerhon toimiva yhteistyö.

Koulun henkilöstö ja iltapäiväkerhon ohjaajat kohtaavat koulun arjessa. Koulun henkilöstö ja iltapäiväkerhon ohjaajat keskustelevat koulun toimintakulttuurista, järjestyssäännöistä ja tila-asioiden kahdesti lukuvuoden aikana. Koulun henkilöstö konsultoi tarvittaessa iltapäiväkerhon ohjaajia. Koulun ja iltapäiväkerhon toiminta pohjautuvat yhteiseen oppimiskäsitykseen ja arvopohjaan. Iltapäiväkerhossa oppilaiden ryhmäytymiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Iltapäiväkerhossa tapahtuva oppilaiden ryhmäytyminen tukee koulutyötä.

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Vantaalla kasvatuskeskusteluiden ja kurinpidollisten keinojen käyttöä ohjeistetaan erillisen asiakirjan (suunnitelma kasvatuskeskusteluista ja kurinpidollisten keinojen käytöstä) avulla.

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

5.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opetus (VSOP)

Vantaalla käytetään vuosiluokkiin sitomatonta opetusjärjestelyä silloin, kun oppiainekohtainen eteneminen vuosiluokkatasoa hitaammin tai nopeammin on tarkoituksenmukaista oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kannalta. Etenkin opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä opetusjärjestelynä vuosiluokkiin sitomaton opetus on perusteltu järjestely. Opetusjärjestelyyn päädytään yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Vuosiluokkiin sitomatonta opetusta käytetään yksittäisille oppilaille viranhaltijan päätöksen mukaisesti.

Eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti. Oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai erityisen tuen oppilaan ollessa kyseessä henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmassa mainitaan opintokokonaisuudet, jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan, ja määritellään niiden suorittamisjärjestys, aikataulu sekä mahdolliset erityisvoitteet. Suunnitelmaa päivitetään ja arvioidaan Vantaan ohjeistuksen mukaisesti. Vuosiviikkotunnit noudattavat oppilaan ikätason mukaista tuntimäärää. Oppilas siirtyy luku-vuoden koulutyön päätyttyä pääsääntöisesti seuraavalle vuosiluokalle. Oppilas luetaan kuitenkin yhdeksännen vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän on suorittanut perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta. ~~Vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen arviointia käsitellään luvussa 6.~~

5.4.2 Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokkaopetusta käytetään silloin, kun se on koulun opetusjärjestelyjen kannalta tarkoituksenmukaista oppilasmäärän vuoksi tai pedagogisista syistä. Lähikouluissa ja kaupunkitasoisissa erityisen tuen ryhmissä järjestettävä opetus toteutetaan usein yhdysluokkaopetusena molemmista edellä mainituista syistä johtuen.

Vuorokurssiperiaatetta hyödynnettäessä huomioidaan nivelvaiheet ja siirtymät koulusta kouluun siten, että oppilaat saavat kouluvuosien aikana suoritetuksi johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Kursseja suunniteltaessa oppilaan ikäkausi ja erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon. Yhdysluokkaopetusta hyödyntävät koulut kuvaavat opetusjärjestelyt tarkemmin lukuvuosisuunnitelmissaan.

5.4.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Etäopetusta suunnitellaan ja toteutetaan oman kouluyhteisön sisällä, koulujen välillä sekä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Etäopetuksella valinnaisten aineiden tarjontaa rikastetaan ja opetusta syvennetään. Etäopetus tukee yksilöllisiä koulupolkuja. Perusopetuksen aikana jokaisen oppilaan tulee saada kokemuksia etäyhteyksiä hyödyntävästä opetuksesta.

Etäopetusta voidaan hyödyntää tarvittaessa esimerkiksi oppilaan ollessa sairauden vuoksi pitkään pois koulussa tai käydessä koulua sairaalakoulussa. Tavoitteena on tällöin säilyttää yhteys omaan luokkaan ja opettajaan.

Koulut kuvaavat lukuvuosisuunnitelmassa, ~~minkä asioiden opetuksessa ja opiskelussa etäyhteyksiä hyödynnetään~~ **miten erilaisia oppimis- ja verkkoympäristöjä hyödynnetään oppimisessa.**

5.4.4 Joustava perusopetus

Vantaalla joustavaa perusopetusta tarjotaan jokaisella oppilaaksiottoalueella. Joustava perusopetus on tarkoitettu toiminnallisuudesta hyötyville oppilaille, jotka eivät pysty osoittamaan omaa osaamistaan perusopetuksen ryhmässä, jolloin perusopetuksen loppuunsaattaminen on vaarassa. Oppilaalta edellytetään kykyä työpaikkaopiskeluun. Oppilaat ovat oppivelvollisuusikäisiä ja aloitusvuoden aikana vähintään 14-vuotiaita.

Oppilaat valitaan pienryhmään oppilaan ja huoltajien hakemusten perusteella ja moniammatillisesta oppilashuollollisesta suosituksesta. Oppilaat haastatellaan Vantaan yhteisellä haastattelukyselyllä, jonka perusteella oppilaat valitaan joustavaan perusopetuksen ryhmään.

Joustava perusopetus on toiminnallinen tapa suorittaa perusopetuksen viimeiset lukuvuodet. Opiskelussa vuorottelevat työpaikkaopiskelu ja koulussa tapahtuva opiskelu. Lisäksi opiskelussa hyödynnetään erilaisia oppimisympäristöjä, vieraillaan eri laitoksissa ja tapahtumissa sekä järjestetään leirikouluja. Työpaikkaopiskelujaksoja on lukuvuoden aikana noin 80 päivää. Oppilaan viikko-ohjelma muodostuu pääsääntöisesti kahdesta työpaikkaopiskelupäivästä ja kolmesta koulupäivästä. Ennen työssäoppimisjaksoa tehdään osapuolten kesken työsopimus, jonka yhteydessä selvitetään työturvallisuusmääräykset sekä tietosuojan ja salassapitoon liittyvät asiat. Työpaikkaopiskelujaksoilla oppilaat saavat oppimistehtäviä, ja oppilas saa jakson aikana opettajalta ohjausta ja opetusta tehtäviin liittyen. Työpaikkaopiskelujakson päätteeksi työjakso arvioidaan yhdessä oppilaan, työpaikkaohjaajan ja opettajan kesken.

Joustavan perusopetuksen aikana tehdään tiiviistä yhteistyötä toisen asteen oppilaitosten kanssa ja työpaikkaopiskelupaikkojen kanssa etsitään mahdollisuuksia oppisopimuksen kautta ammattiin valmistumiseen.

Oppilaat ovat perusopetuksen oppilaita ja siten oikeutettuja oppimisen ja koulunkäynnin tukeen ja ohjaukseen sekä oppilashuoltoon. Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu toinen aikuinen. Joustavan perusopetuksen oppilaille laaditaan oppimissuunnitelma tai erityisen tuen oppilaan ollessa kyseessä henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) kahden kuukauden kuluessa opetuksen alkamisesta. Suunnitelmassa määritellään myös yksilöllinen valinnaisaineiden suorittamistapa.

Joustavan perusopetuksen toimintaa suunnittelee, organisoii, arvioi ja kehittää kaupunkitasoinen ohjausryhmä. Joustavan perusopetuksen arviointia käsitellään luvussa 6.

5.4.5 Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan sairastumisen tai muun vaikean elämäntilanteen estäessä koulunkäynnin opetus järjestetään oppilaan tarpeiden mukaan tilanteen vaatimalla tavalla. Jos oppilas ei tällöin voi osallistua kouluopetukseen, hänelle tehdään Perusopetuslain (PoL) 18§:n mukaan hallintopäätös, jossa määritellään oppilaan opetusjärjestelyt. Oppilaan koulunkäynnin järjestelyjä koskeva suunnitelma kirjataan hänen oppimissuunnitelmaansa tai erityisen tuen oppilaan ollessa kyseessä hänen henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaansa (HOJKS).

Oppilaan siirtyessä sairaalaopetukseen ja palatessa sieltä takaisin omaan kouluunsa tehdään tiivistä yhteistyötä sairaalaopetuksen yksikön kanssa oppilaan nivelvaiheen onnistumiseksi. Nivelvaihe suunnitellaan aina yksilökohtaisesti. Nivelvaiheessa on tärkeää jakaa tietoa hyväksi todetuista käytänteistä sekä oppilaan erityisistä tarpeista. Erityisissä tilanteissa annettavassa opetuksessa voidaan myös hyödyntää etäyhteyksiä ja verkko-opiskelua.

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Erilaiset tapahtumat, kurssit, projektit, työpajat ja vaihtoehtoiset oppitunnit kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluiden sekä Vantaan luontokoulun ja seurakunnan kanssa rikastuttavat koulupäivää, syventävät ja tukevat oppimista. Yhteistyö tukee monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista. Koulun opetushenkilöstö voi toteuttaa yhdessä muidenkin sidosryhmien kanssa vaihtoehtoisia ja elämyksellisiä tapoja järjestää opetusta. Vaihtoehtoiset tavat toteuttaa opetusta myös muualla kuin kouluympäristössä kasvattavat oppilaiden opiskelumotivaatiota.

5.5.1 Kirjastopalvelut

Kirjasto tarjoaa kouluille erilaisia tapoja, joiden avulla tietoa voidaan etsiä ja jäsentää osana oppimisprosessia sekä ohjatusti että omatoimisesti. Tavoitteena on tehdä kirjasto oppilaille tutuksi oppimisympäristöksi sekä innostaa oppilaita monilukutaidon kehittämisessä elämyksellisin keinoin.

Kirjasto tarjoaa koululle aineistoja, välineitä, ammatillista henkilöstöä sekä oppimisyhteisön, jossa on mahdollista opiskella asioita monialaisina kokonaisuuksina tutkivan oppimisen menetelmin. Kirjasto tukee koulua mediataitojen ja monilukutaidon oppimisessa.

Oppilaille tarjotaan perusopetuksen aikana mahdollisuus vähintään kolmeen kirjaston kanssa toteutettavaan yhteistyöhön seuraavasti:

1. Aineistovinkkausta jokaiselle luokalle kerran alakouluvuosien aikana. Tämä sisältää työtapoja, joissa oppilaat voivat osallistua vinkkauksen suunnitteluun ja omien aineistoesittelyjen tekemiseen.
2. Tiedonhallintataitojen ja tutkivan oppimisen ohjausta jokaiselle luokalle kerran alakoulu- ja kerran yläkouluopintojen aikana. Kirjasto tukee oppilaiden työskentelyä tarjoamalla mahdollisuuden työskennellä kirjastossa opiskeltavan aihealueen parissa.

5.5.2 Kulttuuripalvelut

Vantaan kaupunginmuseon ja taidemuseon, Taidetalo Pessin ja Toteemin, Vantaan **kulttuuritalo Martinuksen** sekä Vantaan kuvataidekoulun ja musiikkiopiston kouluille suunnatuissa kulttuuritarjonnoissa etsitään keinoja lasten ja nuorten identiteettien, kulttuurisen osaamisen ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi. Kulttuuripalveluiden taidepedagogiikalla vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja osallisuutta niin paikallisesti kuin globaalistikin.

Oppilaalle tarjotaan tasavertainen mahdollisuus vähintään kolmeen eri taiteenlajeja soveltavaan kulttuurikokemukseen perusopetuksen aikana seuraavasti:

1. Esittäviin taiteisiin ja kulttuuriin perehtyminen 1.–3. luokkien aikana
2. Visuaaliseen taiteeseen ja kulttuuriin perehtyminen 4.–6. luokkien aikana
3. Mediaan ja digitaaliseen kulttuuriin perehtyminen 7.–9. luokkien aikana

Vantaan esi- ja perusopetuksen kulttuurikasvatussuunnitelmassa määritellään tarkemmin, kuinka perusopetuksen ja kulttuuripalveluiden yhteistoimintaa organisoidaan, seurataan ja kehitetään.

5.5.3 Liikuntapalvelut

Vantaan liikuntapalvelut tukee kouluja aktiivisen ja monipuolisen koulupäivän toteuttamisessa. Liikuntapalvelut järjestää uinninopetusta, liikunnallisia koulutuksia oppilaille ja opettajille sekä ylläpitävää liikuntavälinelainaamoa. Uimahallit, urheiluhallit, lähiliikuntapaikat ja ulkoilureitit toimivat oppimisympäristöinä.

Liikuntapalvelut järjestää koulujen kanssa yhteistyössä liikunnallisia teemapäiviä, jotka tukevat koulun yhteisöllisyyttä ja lisäävät koko kouluyhteisön fyysistä aktiivisuutta. Liikunnallisten teemapäivien ja tapahtumien suunnitteluun otetaan oppilaat ja huoltajat mukaan. Koulut voivat tehdä myös itsenäisesti yhteistyötä liikuntaseurojen kanssa. Seurat järjestävät lajiesittelytunteja, tapahtumia ja kerhotoimintaa.

5.5.4 Nuorisopalvelut

Vantaan nuorisopalvelut on koulun aktiivinen yhteistyökumppani alueellisella tasolla. Nuorisotilat tarjoavat turvallisen vapaa-ajan ympäristön koulupäivän jälkeen. Nuorisotyöntekijät ovat mukana koulun me-hengen luomisessa ja ylläpitämisessä erilaisten toimintojen kautta. Toiminnan lähtökohtana on osallisuuden lisääminen, eriarvoisuuden vähentäminen ja vuorovaikutussuhteiden parantaminen esimerkiksi pienryhmätoimintojen ja harrastusryhmien avulla. Toimintamuotoina ovat muun muassa luokkien ryhmäyttämispäivät, erilaisten tapahtumien järjestäminen yhdessä koulun kanssa sekä tieto- ja neuvontatyö.

Nuorisotyöntekijät tukevat JOPO -luokkien toimintaa ja ovat pyydettyinä mukana koulun ~~oppilashuoltoryhmässä~~ yhteisöllisessä hyvinvointityöryhmässä.

Lasten ja nuorten alueellista osallisuutta kehitetään yhdessä koulujen, oppilaskuntien, nuorisovaltuuston, järjestöjen ja nuorisotilojen kanssa.

5.5.5 Vantaan luontokoulu

Vantaan luontokoulutoiminta tukee koulujen ympäristökasvatustyötä, kestävän elämäntavan vahvistamista ja ympäristövastuullista toimintaa.

Luontokoulun kouluille suunnattuja toimintamuotoja ovat kummiluokkatoiminta, yksittäiset luonto-opetuspäivät ja kasvattajien kurssit. Luontokoulun kummiluokkatoimintaan voivat hakea kaikki perusopetuksen luokat.

Luontokoulussa pääosa opetuksesta tapahtuu ulkona. Elävässä luonnossa luontosuhde syntyy itse kokemalla ja kokeilemalla. Opetuksessa käytettävät menetelmät ovat toiminnallisia ja käytännönläheisiä. Luontokoulupäivän aikana tutkitaan, leikitään, eläydytään, ratkaistaan arvoituksia, ja opetellaan havainnoimaan eri aistein ja harjoitellaan arjen ekotekoja.

Vantaalaisilla on mahdollisuus osallistua myös pääkaupunkiseudun muiden luontokoulujen kursseille ja tapahtumiin.

Vantaan luontokoululla on oma ympäristökasvatus- ja opetussuunnitelmansa.

5.5.6 Vantaan seurakunnat

Vantaan seurakunnat voivat olla koulujen tukena ryhmäyttämistoiminnassa, monikulttuurisuustyössä ja päivänavausten sekä juhlapyyhiin liittyvien tilaisuuksien järjestämisessä osa-

puolten sopimalla tavalla. Perusopetus järjestää yhteistyössä evankelis-luterilaisten seurakuntien kanssa mahdollisuuden kolmansien luokkien oppilaille tutustua kotiseutu- ja kulttuurihistoriaan Pyhän Laurin kirkossa ja sen ympäristössä. Työskentelyn periaatteina ovat elämyksellisyys ja erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen. Seurakuntien nuorisotyöntekijät voivat myös toimia lasten ja nuorten tukena koulun arjessa koulun osoittamalla tavalla. Seurakuntien tarjoamaa tukea koulun kriisityölle kuvataan tarkemmin hyvinvointikansiossa.

5.5.7 Yrityskyläyhteistyö

Yrityskylä on Taloudellisen tiedotustoimiston (TAT) työelämän, yrittäjyyden ja yhteiskunnan oppimiskokonaisuus, johon vantaalaiset peruskoulun kuudennen vuosiluokan oppilaat osallistuvat.

Yrityskyläpäivään kuuluu Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2014 perustuva oppimateriaali, jonka avulla oppilaat oppivat muun muassa, mitä on työ ja miten sitä haetaan. Lisäksi he perehtyvät talouden ja yhteiskunnan perusteisiin sekä pyrkivät hahmottamaan omaa rooliaan Yrityskylässä työntekijänä, kuluttajana ja yhteisön jäsenenä.

5.5.8 Koulun kerhotoiminta

Vantaalla koulut voivat järjestää omien kerhojen lisäksi kerhoja yhteistyössä koulun ulkopuolisten toimijoiden kuten järjestöjen ja seurojen kanssa. Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisuilla voidaan tukea oppilaiden päivän kokonaisuutta. Koulut kuvaavat kerhotoimintaansa vuosittain lukuvuosisuunnitelmassa.

5.5.9 Kouluruokailu

Koulussa tarjotaan laadukasta ja terveellistä kouluruokaa. Tavoitteena on, että oppilas oppii arvostamaan ruokaa ja tekemään terveellisiä valintoja. Ruokailutilanteessa tulee olla läsnä riittävä määrä aikuisia. Oppilaille varataan tarpeeksi aikaa miellyttävään ruokailuun ja tapakasvatus huomioidaan ruokailussa. Oppilailla on mahdollisuus osallistua ruokalistan ja ruokailutapahtuman suunnitteluun yhteistyössä koulun keittiöhenkilökunnan ja ~~opettajakunnan~~ **jäsenen-koulun henkilöstön** kanssa. Vantaalla toimivat koulukohtaiset ruokaryhmät. Ruokalaa fyysisenä tilana kehitetään yhdessä oppilaiden kanssa toimivammaksi ja viihtyisämmäksi. Kulttuuriin tai terveyteen liittyvät erityistarpeet huomioidaan kouluissa tarjoamalla oppilaille erityistarpeita vastaava vaihtoehto päivän ruoalle. Terveystenhoitaja keskustelee tarvittaessa ruokailuun liittyvistä erityistarpeista huoltajien kanssa.

5.5.10 Koulumatkat ja koulukuljetukset

Koulu tukee oppilaan kotoa saamaa liikennekasvatusta. Koulun aikuiset edistävät oppilaan ikäkauden mukaista liikennevalmiuden kehittymistä. Tavoitteena on kyky toimia vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä muut liikkujat huomioiden.

Koulu kannustaa oppilaita omaehtoiseen liikkumiseen koulumatkoilla, mutta päätös siitä, miten ja millä kulkuvälineellä koulumatkaa kuljetaan, tehdään aina kotona. Koulussa tutustutaan keskeisiin liikennesääntöihin ja koulumatkoihin liittyviin erilaisiin liikenneympäristöihin sekä siihen, mitä turvallinen koulumatkapyöräily on. Omaehtoinen liikkuminen parantaa oppilaan kykyä havainnoida ja ymmärtää ympäristössä tapahtuvia asioita, ja se edistää oppilaan psyykkistä ja fyysistä jaksamista. Terveellisuuden ja turvallisuuden lisäksi koulumatkoissa huomioidaan tapakasvatus.

Oppilaan oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen perustuu opetuslautakunnan päättämiin koulukuljetusperusteisiin sekä perusopetuslakiin. Koulun tulee järjestää sivistystoimen järjestämää koulukuljetusta odottaville oppilaille valvonta sekä mahdollisuus ohjattuun toimintaan. Sivistystoimi tiedottaa huoltajia koulukuljetuksen periaatteista.

5.6 Sidosryhmäyhteistyön toteutumisen seuranta

Sidosryhmien kanssa toteutunutta yhteistyöstä seurataan kaupunkitasoisesti, suomenkielisen perusopetuksen tulosalueella.

5.7. Koulukohtaiset täsmennykset

Vantaalla on kaupunkitasoisten opetussuunnitelman lisäksi kirjattu koulukohtaisiin opetussuunnitelmiin tähän lukuun liittyvät seuraavat asiat:

- Millainen on hyvä ja turvallinen koulupäivä? Mistä hyvä koulupäivä koostuu? Väli-tunnit tulee huomioida yhtenä tärkeänä koulupäivän osana.
- Miten koulu toimii oppivana yhteisönä hyvän kouluarjen toteuttamisessa?
- Miten koulussa tuetaan hyvää ilmapiiriä ja ryhmäytymistä?
- Miten kouluyhteisön jäsenten keskinäistä vuorovaikutusta tuetaan?
- Mitä on osallisuus koulussa. Miten osallisuus näkyy kouluarjessa? Miten se toteutuu jokaisen oppilaan kouluarjessa?
- Miten osallisuuden toteutumista arvioidaan?
- Mitkä ovat kodin ja koulun yhteistyön muodot ja toteuttamisen keskeiset periaatteet?
- Miten yhteistyötä mahdollisten koulun ulkopuolisten toimijoiden (esim. iltapäivätoiminnan palveluntuottajien) kanssa organisoidaan ja yhteistyötä kehitetään?
- Miten ympäristövastuullinen toiminta näkyy koulussa?
- Miten ja missä tilanteissa etäyhteyksiä hyödynnetään opetuksessa?
- Koulu kuvaa kerhotoiminnan periaatteita ja niiden kytkeytymistä opetussuunnitelmaan.
- Koulu kuvaa halutessaan miten oppilaat osallistuvat kouluruokailun ja ruokailuhetken suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.
- Koulu tarkentaa kuvausta siitä miten koulu edistää liikennetaitojen oppimista.

6 Oppimisen arviointi

6.1 Vantaan arviointikulttuurin painopisteet

Arvioinnin kehittäminen on osa koulun toimintakulttuurin kehittämistä. Arviointikulttuuria kehitetään vuorovaikutuksessa oppilaiden, huoltajien ja koulun opetushenkilöstön kanssa. Koulun arviointikulttuuri on merkittävässä asemassa siinä, millaisen käsityksen oppilaat muodostavat itsestään oppijana ja ihmisenä.

Jokaisessa vantaalaisessa koulussa keskustellaan vuosittain koulun arviointikulttuurista ja koulukohtaiset tarkennukset kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan. Vantaalla on erillinen perusopetuksen johtoryhmän hyväksymä arviointiohjeistus, jota päivitetään tarpeen mukaisesti. Arvioinnin toteuttamiseen osallistuvat oppilaat, opettajat ja huoltaja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppilasta tukeva ja kannustava arviointi perustuu kaikkien näiden osapuolten yhteistyöhön.

Ohjaava palaute koulupäivän aikana on keskeisin osa arviointia. Arviointi ohjaa myös opetuksen toteutusta.

Vantaan arviointikulttuurin kehittämisen painopisteet ovat:

- Itsearviointi
- Arviointikeskustelu
- Monipuoliset tavat näyttää osaamista
- Arvioinnin avulla saatavan tiedon hyödyntäminen opetuksen suunnittelussa

Arvioinnin tulee kohdistua taitojen ja tietojen arviointiin, ei oppilaan persoonaan.

6.2 Arviointi lukuvuoden aikana

Jatkuva, koulun arjessa toteutuva monipuolinen arviointi ja vuorovaikutukseen perustuva ohjaava palaute ovat keskiössä. Tämän lisäksi Vantaalla annetaan lukuvuositolustus ja kaksi väliarviointia, joista toinen on kirjallinen väliarviointi ja toinen arviointikeskustelu.

Kirjallisessa väliarvioinnissa käytetään sanallista arviointia vuosiluokilla 1-5 ja numeroarviointia vuosiluokilla 6-9. Vuosiluokilla 1-6 oppilaanarvioinnissa painottuvat kannustavuus ja ohjaavuus. Vuosiluokilla 7-9 arvioinnissa korostuu osaaminen suhteessa päättöarvioinnin kriteereihin.

Kaiken koulussa tapahtuvan arvioinnin tulee perustua opetussuunnitelmaan; määriteltyihin tavoitteisiin ja hyväksyttyihin arviointikriteereihin. Arviointi on osa koulupäivän arkea. Arvioinnin painopiste on oppilaan oppimisprosessissa. Kannustavaa, monipuolista ja ohjaavaa palautetta annetaan oppilaalle säännöllisesti oppimisprosessin kuluessa. Ohjaava palaute on tulevaan suuntautuvaa ja konkreettista.

Oppilas ja opettaja asettavat tavoitteet ja suunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Koulussa arvioidaan niitä asioita, joita oppilas voi omalla työskentelyllään edistää, ja joihin opettaja voi opettamisellaan vaikuttaa.

Oppilasta ohjataan arvioimaan opiskeluaan ja oppimistaan. Arvioinnista saatua tietoa hyödynnetään opetuksen suunnittelussa. Oppilasta ohjataan löytämään itselleen sopivin tapa oppia.

Oppilaalle tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia näyttää osaamistaan. Arvioinnissa käytetään menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa; toiminnallisesti, suullisesti, ja/tai kirjallisesti ja mahdollisesti tarvittavin apuvälinein.

Tavoitteena on, että oppilaalle muodostuu arvioinnissa kuva omista vahvuuksistaan ja kehitettävistä osa-alueistaan.

Jos oppilas opiskelee painoalueittain jotain oppiainetta, tulee arviointi suhteuttaa asetettuihin tavoitteisiin.

6.2.1 Itsearviointi ja vertaisarviointi

Oppilaan itsearviointi on osa oppimisprosessia. Oman opiskelun arviointia pitää opetella ja oppilaita ohjataan tekemään itsearviointia koulupolun alusta asti. Itsearviointi tukee motivaation syntymistä ja se perustuu oppilaan ja opettajan väliseen avoimeen vuorovaikutukseen.

Itsearviointin pääpaino on oppilaan ja opettajan välisessä keskustelussa. Keskustelun tulee olla ohjaavaa, rohkaisevaa, realistista ja riittävän yksityiskohtaista.

Tavoitteet määritellään yhteistyössä oppilaan ja opettajan kanssa ja tehdään näkyviksi. Tällöin oppilaalla on myös tiedossa, mitä ja miten arvioidaan. Oppilasta ohjataan ymmärtämään omaa oppimisprosessiaan. Häntä ohjataan arvioimaan omaa edistymistään ja kehittämisen tarpeitaan. Näin lisätään hänen omaa vastuuntunnettaan oppimisestaan.

Vertaisarviointilla oppilaat oppivat tukemaan ja kannustamaan toisiaan oppimisprosessissa. Oppilasta ohjataan arvioimaan ja tukemaan oman ryhmänsä työskentelyä ja oppimista. Häntä ohjataan antamaan toisille oppilaille myönteistä ja rohkaisevaa palautetta.

6.2.2 Arviointikeskustelu

Vuosittain järjestetään arviointikeskustelu, johon osallistuvat oppilas, huoltaja ja luokanopettaja/luokanvalvoja. Arviointikeskustelu on osa monipuolista arviointia, joka ohjaa ja kannustaa opiskelua sekä kuvaa, miten hyvin oppilas on saavuttanut kasvulle ja oppimiselle asetetut tavoitteet. Oppilaan itsearviointi on keskeinen osa tätä arviointikeskustelua.

Vantaalla laaja-alaisen osaamisen alueet arvioidaan arviointikeskustelussa ja ne toimivat sen runkona. Ennen arviointikeskustelua oppilas täyttää itsearviointikaavakkeen, johon huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua ennen keskustelua.

Koulut valitsevat arviointikeskustelujen ajankohdat ja kirjaavat ne lukuvuosisuunnitelmaan. Nivelvaiheiden (2. ja 6. vuosiluokka) arviointikeskustelujen ajankohdaksi suositellaan maaliskuuta ja yläkoulujen ajankohdaksi loka-maaliskuuta.

Erityisen tuen oppilaiden osalta arviointikeskustelu voidaan sisällyttää HOJKS:an päivitykseen.

Vantaalla arviointikeskustelu käydään tavoitteiden ja hyvinvoinnin hengessä – pääosassa on lapsi!

6.3 Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi

Jokaisen lukuvuoden päätteeksi oppilaat saavat lukuvuositolituksen, jossa arvioidaan kaikki opetetut oppiaineet. Koulut käyttävät Vantaan yhteistä todistuspohjaa.

6.4 Opinnoissa etenemisen, luokalta siirtymisen ja luokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt

Oppilaan oppimisen edistymistä seurataan ja edistymisestä käydään keskustelua oppilaan ja huoltajien sekä oppilaan opettajien kanssa. Ennen luokalle jättämistä on tarkasteltava oppilaan kokonaistilannetta; miten oppilasta on tuettu ja miten hän hyötyisi mahdollisesta luokan kertaamisesta. Erityisen tuen oppilaan kohdalla luokan kertaamisen sijaan tulee arvioida vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen järjestämistä. Oppilaalla, jolla on yksilöllistettyjä oppiaineita, ei luokan kertaamisen perusteena voi olla heikko koulumenestys yksilöllistetyissä oppiaineissa.

Mikäli näyttää siltä, että oppilas ei suorita oppiainetta hyväksytysti, hänelle tulee antaa mahdollisuus erikseen osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot ennen lukuvuoden

loppumista tai hänelle tulee järjestää mahdollisuus osoittaa ne lukuvuoden päätyttyä, ennen seuraavan lukuvuoden alkamista.

6.5 Valinnaisten aineiden arviointi

Taide- ja taitoaineiden valinnaisaineiden arviointi on osa kyseisen, kaikille yhteisen oppiaineen arviointia. Todistukseen ei tule erikseen mainintaa taide- ja taitoaineiden valinnaisten aineiden osalta, vaan arvosana kuuluu osaksi kaikille pakollisen taide- ja taitoaineen arviointia.

Yläkoulun lyhyt valinnainen taide- ja taitoaineen valinnaiskurssi voi korottaa jo päättyneen aineen arvosanaa päättötodistukseen.

Muut kuin taide- ja taitoaineiden valinnaiset aineet, jotka ovat oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia, arvioidaan sanallisesti. ~~Lisäksi~~ Vuosiluokilla 7-9 vähintään kahden vuosiviikkotunnin valinnaiset aineet arvioidaan numeroin.

6.6 Päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut opetussuunnitelmassa (tai HOJKS:issa) määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Oppilaalle tulee taata monipuoliset ja riittävät mahdollisuudet osoittaa osaamistaan, jotta opettaja voi sitä arvioida. Päättöarvioinnissa tulee huomioida oppilaan oppimisen edistyminen ja osaamisen paraneminen. Oppilaalle tulee antaa riittävästi aikaa suoriutua jostakin tehtävästä, kokeesta tai muusta näytöstä, esimerkiksi erilaisilla uusinta- ja lisänäytöillä.

Erityisen tärkeää oppilaan tilanteeseen sopivien näyttömahdollisuuksien järjestäminen on tapauksissa, joissa oppilaalla on oppimisvaikeuksia tai puutteellinen suomen/ruotsin kielen taito.

6.7 Todistukset

Todistukset ovat yksi osa arviointikokonaisuutta. Jatkuva, koulun arjessa toteutuva monipuolinen arviointi, ohjaava palaute ja arviointikeskustelut ovat keskiössä.

Lukuvuositolistuksissa 1-5 vuosiluokilla käytetään sanallista arviointia ja 6-9 vuosiluokilla numeroarviointia.

6.8 Käyttäytymisen arviointi

Vantaalla kukin koulu laatii käyttäytymisen tavoitteet.

6.9 Koulukohtaiset täsmennykset

Vantaalla on kaupunkitasoisten opetussuunnitelman lisäksi kirjattu koulukohtaisiin opetussuunnitelmiin tähän lukuun liittyvät seuraavat asiat:

- Miten koulussa konkreettisesti tuetaan yhdenmukaisen arviointikulttuurin syntymistä ja miten sitä kehitetään vuorovaikutuksessa oppilaiden, huoltajien ja koulun opetus henkilöstön kanssa?
- Miten huolehditaan, että arviointiperusteet ovat oppilaiden ja huoltajien tiedossa?
- Miten varmistetaan se, että suurin osa arvioinnista tapahtuu ohjaavana palautteena koulupäivän aikana?

- Millaisia ovat monipuoliset arviointimenetelmät ja miten niiden käyttöä edistetään?
- Miten arviointi ohjaa pedagogisia ratkaisuja?
- Miten arviointi koulussa edistää oppimista?

7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Vantaalla oppilaat saavat tarvitsemansa oppimisen ja koulunkäynnin tuen ensisijaisesti osoitteen mukaisessa lähikoulussaan. Kaupunkitasoisia erityisen tuen ryhmiä ovat vammaisopetuksen ryhmät sekä etappi-, paja- ja poliopetuksen ryhmät. Näitä ryhmiä kuvataan tämän luvun lopussa. Joustavaa perusopetusta kuvataan luvussa 5.4, Opetuksen järjestämistapoja.

Tuen järjestelyt suunnitellaan ja toteutetaan oppilaan yksilölliset tarpeet huomioiden. Tuen tarpeen varhainen tunnistaminen ja oikea-aikaisesti aloitetut tukitoimet ovat ratkaisevia oppilaan oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamisessa.

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Oppilaalla on oikeus saada laadukasta perusopetusta sekä tarvitsemaansa ohjausta ja tukea oppimiseensa ja koulunkäyntiinsä kaikkina työpäivinä omassa lähikoulussaan. Laadukkaalla perusopetuksella ehkäistään oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ja niiden kasautumista. Oppimista, koulunkäyntiä ja yhteisöllisyyttä tukeva toimintakulttuuri on lähikoulujen opetuksen järjestämisen perusta. Monipuolisten pedagogisten menetelmien ja oppimisympäristöjen hyödyntäminen ovat osa ennaltaehkäisevää toimintaa, samoin kuin sosiaalisia- ja tunnetaitoja tukevien menetelmien käyttäminen sekä joustavat opetusjärjestelyt.

Opetuksen ja tuen järjestämisessä ollaan aina yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan selkeää ja avointa tietoa tarvittavista perusopetuksen tukimuodoista. Oppilas osallistuu itseään koskevien asioiden käsittelyyn ikätasonsa ja edellytyksensä mukaisesti siten, että oppilaan osuus kasvaa siirryttäessä ylemmille vuosiluokille. Tuki järjestetään oppilaiden yksilöllisten tarpeiden mukaisesti opettajien ja tarvittaessa moniammatillisena yhteistyönä. Oppilaiden oppimista ja kouluhyvinvointia seurataan ja arvioidaan koulupäivän aikana tapahtuvana arviointina sekä Vantaalla sovittuja seulonta- ja arviointityökaluja määräajoin käyttäen. Saatua arviointitietoa hyödynnetään yksittäisen oppilaan tuen tarpeen havaitsemiseksi ja tuen järjestämiseksi sekä koko kouluyhteisön hyvinvoinnin kehittämiseksi. Arvioinnista kerrotaan tarkemmin luvussa 6.

Opetushenkilöstö arvioi oppilaan tuen tarvetta, suunnittelee tukea ja tukee oppimista yhteistyössä oppilaan asian edellyttämien oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. (Oppilashuolto on kuvattu tarkemmin luvussa 8.) Oppilaan tuen tarpeen niin edellyttäessä kootaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa monialainen asiantuntijaryhmä tukea tai oppilashuoltoa varten. Oppilaan saaman tuen portaan muuttuessa pedagogiset asiakirjat, pedagoginen arvio ja pedagoginen selvitys käsitellään tarvittavien oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Oppilaan oppimissuunnitelman tai HOJKS:n laadintaan ja päivittämiseen oppilashuollon ammattihenkilöt voivat osallistua tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan oppilaan ja huoltajan kanssa sovitulla tavalla.

Siirtymävaiheiden yhteiset käytänteet; esiopetuksesta kouluun, koulusta kouluun ja perusopetuksesta toiselle asteelle, on kuvattu erillisissä suunnitelmissa ja kaupunkitasoisissa ohjeissa. Siirtymävaiheissa tehdään tiivistä yhteistyötä lähettävän ja vastaanottavan tahon kesken. Kaikista oppilaista järjestetään prosessikaavioiden mukainen tiedonsiirto nivelvaiheissa. Lähettävä koulu huolehtii erityisen tuen oppilaiden pedagogisen selvityksen teosta ja vastaanottava koulu kuulee oppilasta ja huoltajaa Vantaan sisällä koulusta kouluun siirryttäessä.

Perusopetuksessa järjestettävän tuen taso määrittyy oppilaan kokonaistilanteen mukaan ja se voi oppilaan tarpeen mukaan olla yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Opetuksen eriyttäminen on kaikkeen opetukseen kuuluva ensisijainen keino ottaa huomioon oppilaiden erilaisuus. Tällöin keskiössä ovat eri oppilaille ominaiset oppimistavat, työskentelyn rytmi, erilaiset valmiudet ja kiinnostuksen kohteet. Lisäksi huomioidaan itsetuntoon ja motivaatioon kytkeytyvät tarpeet. Opetusta voidaan eriyttää opiskelun laajuuden, syvyyden ja etenemisnopeuden vaihtelulla.

Yleisen, tehostetun ja erityisen tuen muotoja ovat muun muassa tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, erilaiset joustavat opetusjärjestelyt, koulunkäyntiavustajapalvelut ja erilaiset oppilashuollon palvelut. Tuki järjestetään yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa. Koulut kuvaavat tuen järjestelyt lukuvuosisuunnitelmissaan ja koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa.

7.2 Yleinen tuki

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Yleinen tuki järjestetään suunnitelmallisesti oppilaan edistymistä seuraten hänen omassa opetusryhmässään työjärjestykseen kuuluvien oppituntien aikana tai oppituntien ulkopuolella. Tuki suunnitellaan ja järjestetään yhteistyössä oppilaan, huoltajien, opettajien ja tarvittaessa muun henkilöstön kanssa.

Opetuksessa käytetään monipuolisia opetusmenetelmiä, -materiaaleja ja oppimisympäristöjä, ja opetusta eriytetään. Oppilas saa tarvittaessa tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta tai oppilashuollon tukea. Osana yleistä tukea oppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelma tulee kuitenkin laatia, mikäli oppilaan tarvitsema tuki on hyvin säännöllistä ja kohdennettua. Yleisen tuen oppimissuunnitelmaa hyödynnetään arvioitaessa tehostetun tuen tarvetta ja laadittaessa pedagogista arviota.

7.3 Tehostettu tuki

Mikäli oppilas tarvitsee yleistä tukea laajempaa, pitkäaikaisempaa ja suunnitelmallisempaa tukea, hänen tukitoimiaan tehostetaan. Tehostetun tuen aloittaminen perustuu oppilaan opettajan tai opettajien laatimaan pedagogiseen arvioon, jossa kuvataan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajien näkökulmista. Tehostettuun tukeen siirtyminen käsitellään pedagogisen arvioin perusteella moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Samoin menetellään palattaessa tehostetusta tuesta takaisin yleiseen tukeen. Yhteistyö oppilaan ja huoltajien kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta.

Tehostetun tuen toteuttamiseksi laaditaan oppimissuunnitelma, jossa kuvataan oppilaan tarvitsema pedagoginen tuki ja sen järjestäminen. Suunnitelmaa arvioidaan ja tarkistetaan oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa aina tuen tarpeen muuttuessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Oppimissuunnitelma kuvataan tarkemmin opetussuunnitelman perusteissa luvussa 7.3.2. Tehostetun tuen aikana osa-aikainen erityisopetus, opintojen yksilöllinen ohjaus ja kodin kanssa tehtävä yhteistyö korostuvat.

Elleivät tavanomaiset perusopetuksen tukimuodot riitä, voidaan oppilaan oppimissuunnitelmassa määritellä opiskelun erityiset painoalueet yhdessä tai useammassa oppiaineessa. Tavoitteena on auttaa oppilasta saavuttamaan opinnoissa etenemisen kannalta oppiaineen keskeiset sisällöt ja samalla vahvistaa oppimaan oppimisen taitoja. Erityiset painoalueet muodostetaan oppilaan oman vuosiluokan kaikkein keskeisimmistä sisällöistä.

Tehostettua tukea tulee toteuttaa riittävän pitkään, jotta oppilaalle annettujen tukitoimien vaikuttavuutta ja vahvuutta voidaan arvioida. Arvioinnissa otetaan kantaa tukimuotojen sopivuuteen ja oppilaan tarvitseman tuen tasoon jatkossa. Oppilas voi siirtyä takaisin yleiseen tukeen, jatkaa tehostetussa tuessa samoilla tai muunnelluilla tukitoimilla tai siirtyä erityiseen tukeen. Tehostetun tuen oppimissuunnitelmaa hyödynnetään arvioitaessa erityisen tuen tarvetta ja laadittaessa pedagogista selvitystä.

7.4 Erityinen tuki

Oppilas voi saada erityistä tukea, mikäli hän tarvitsee tehostettua tukea intensiivisempää ja pitkäkestoisempaa sekä useita tukimuotoja sisältävää tukea. Erityinen tuki järjestetään ensisijaisesti oppilaan lähikoulussa erilaisin joustavin järjestelyin tai erityisryhmässä. Tämän luvun lopussa kerrotaan Vantaan alue- ja kaupunkitasoisista erityisen tuen ryhmistä. Näitä järjestelyjä voivat olla samanaikaisopetus, integraatioryhmät ja osittainen tai kokoaikainen pienryhmäopetus. Yläkoulussa voidaan hyödyntää myös työharjoittelujaksoja ja työelämäpainotteista opiskelua erityisen tuen oppilaiden opetuksen järjestämisessä.

Erityisen tuen päätös edellyttää pedagogista selvitystä, josta selviää oppilaalle annettu tehostettu tuki ja suunnitelma siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea. Pedagogisen selvityksen laatii oppilaan opettaja(t) yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Selvitys käsitellään moniammatillisesti tarvittavien oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Pedagogista selvitystä täydennetään tarvittaessa psykologisella tai lääketieteellisellä asiantuntijalausunnolla tai vastaavalla sosiaalisella selvityksellä. Erityisen tuen päätöksen tekee perusopetuksen aluepäällikkö.

Ennen oppivelvollisuuden alkamista tehtävä erityisen tuen päätös ei edellytä pedagogista selvitystä eikä aiempaa tehostetun tuen antamista, vaan voi perustua psykologiseen tai lääketieteelliseen arvioon. Erityisen tuen valmistelusta ja siihen liittyvästä oppilaan ja huoltajan kuulemisesta vastaa rehtori. Päätöksen tekee perusopetuksen johtosäännön määrittelemä viranhaltija. Erityisen tuen oppilaiden osalta Pol18§:n mukaiset erityiset opetusjärjestelyt päätetään erityisen tuen päätöksessä.

Erityisen tuen päätös tarkistetaan 2. ja 6. vuosiluokan aikana sekä aina tuen tarpeen tai muun olennaisen muutoksen vuoksi. Vammaisopetuksen ryhmien oppilaiden erityisen tuen tarkistamisajankohdista kerrotaan luvussa 7.4.2. Mikäli todetaan, että erityinen tuki ei ole enää tarpeen, tehdään tuen lopettamisesta viranhaltijapäätös, joka perustuu moniammatillisesti käsiteltyyn pedagogiseen selvitykseen ja oppilaan ja huoltajan kuulemiseen. Oppilas siirtyy tällöin tehostettuun tukeen.

Oppilaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) laaditaan kahden kuukauden kuluessa siitä, kun erityisen tuen päätös on tehty. Jatkossa oppilaan HOJKS laaditaan aina lukuvuoden alussa ja tarkistetaan vähintään kerran lukuvuoden aikana. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelmassa hyödynnetään pedagogista selvitystä sekä erityisen tuen päätöksen sisältöä. Asiantuntijalausuntojen sisältöjä hyödynnetään siten, kuin se oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kannalta on pedagogisesti tarkoituksenmukaista.

7.4.1 Oppiaineen yksilöllistäminen

Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tuetaan siten, että hänen on mahdollista suorittaa yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet kaikissa oppiaineissa. Mikäli annettu tuki ei riitä, sovi-

taan opiskelun erityisten painoalueiden mukaisesta opiskelusta yhdessä tai useammassa oppiaineessa. Tavoitteena on auttaa oppilasta ottamaan haltuun oppimisen kannalta välttämättömät sisällöt. Keskittymällä olennaiseen oppilaalle jää voimavaroja vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan. Opiskelun erityisiä painoalueita voidaan hyödyntää tehostetun ja erityisen tuen vaiheissa ja ne tulee kirjata oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:an yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. **Erityisten painoalueiden mukaisesta arvioinnista kerrotaan tarkemmin luvussa 6.**

Mikäli oppilas ei tuesta huolimatta suoriudu ydinsisältöihin liittyvistä tavoitteista hyväksytysti, voidaan oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Erityisten painoalueiden käyttöä edellytetään kuitenkin ennen oppiaineen yksilöllistämistä. Kunkin oppiaineen yksilöllistämisen tarve perustellaan pedagogisessa selvityksessä erikseen ja tehdään uusi erityisen tuen päätös. Tällöin myös jo aiemmin yksilöllistettyjen oppiaineiden jatkuminen yksilöllistettyinä tulee perustella. Yksilöllistämisestä sovittaessa selvitetään oppilaalle ja huoltajille yksilöllistettyjen oppimäärien mahdolliset vaikutukset opetuksen järjestämiseen ja jatko-opintoihin.

Yksilöllistettäessä oppilaan oppiaineita selvitetään oppilaan taitotaso tarkasti. Apuna käytetään opettajan tai erityisopettajan tekemää monipuolista arviointia, oppilaan koulutehtäviä sekä arjen havaintoja oppimistilanteissa. Lisäksi hyödynnetään mahdollisia asiantuntijalauseuntoja. Oppilaan tavoitetaso määritellään oppimisen mahdollistavaksi ja oppimista eteenpäin vieväksi. Yksilöllistettyjen oppiaineiden tavoitteet, keskeiset sisällöt, oppilaan edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan oppilaan HOJKS:ssa. Oppilaan arviointi tapahtuu tällöin suhteessa HOJKS:ssa asetettuihin yksilöllisiin tavoitteisiin.

7.4.2 Vantaan alue- ja kaupunkitasoiset erityisen tuen ryhmät

Ryhmämuotoinen tuki

Oppilaan opiskelu järjestetään pienemmässä oppilasryhmässä oppilaan omassa lähikoulussa tai kaupunkitasoisessa erityisryhmässä erityisopettajan johdolla silloin, kun hänen tuen tarpeensa tätä edellyttää. Lähikouluissa ryhmämuotoista tukea tarjotaan osa- tai kokoaikaisen erityisryhmän tai integraatioryhmän muodossa. Koulut kuvaavat järjestelyt omissa lukuvuosisuunnitelmissaan. Kaupunkitasoisia erityisen tuen ryhmiä ovat vammaisopetuksen ryhmät, etappi-, paja- ja poliopetuksen ryhmät.

Etappiopetus

Etappitoiminta tarjoaa vahvaa ja moniammatillista tukea 1. – 6. luokan oppilaille, joiden koulunkäyntiä käyttäytymis- ja tunne-elämän vaikeudet estävät tai olennaisesti vaikeuttavat. Etappijakson aikana arvioidaan oppilaan koulunkäynnin kokonaistilannetta sekä suunnitellaan ja toteutetaan tarvittavia tukitoimia. Jakso on määräaikainen, ja sen pituutta arvioidaan jakson aikana. Tavoitteena on pedagogisten tukitoimien järjestäminen, mahdollisten tutkimusten, hoidon ja sosiaalisen tuen tarpeen arviointi, verkostoyhteistyö sekä oppilaan lähikoulun osaamisen vahvistaminen.

Etappitoimintaa linjaa kaupunkitasoinen ohjausryhmä. Toiminta järjestetään alueellisena palveluna. Työmuotoja ovat jalkautuvan etapin tuki oppilaan omassa lähikoulussa ja etappiluokassa tapahtuva ryhmämuotoinen opetus. Tapauskohteisesti arvioidaan, kumpi työmuodoista valikoituu. Toiminnasta vastaa moniammatillinen tiimi, johon kuuluu opetushenkilöstön lisäksi sosiaali- ja terveystoimen työntekijöitä. Etappiluokassa työskentelevät erityisopettaja ja koulunkäyntiavustaja / oppilashoitaja. Toinen erityisopettaja on jalkautuvassa työssä oppilaan lähikoululla. Sosiaali- ja terveystoimen työntekijät toimivat opettajien työpareina joko etappiluokassa tai jalkautuvassa työssä. Oppilaan etappihakemuksen tekee monialainen

asiantuntijaryhmä yhteistyössä huoltajien ja aluekoordinaattorin kanssa. Perusopetuksen aluepäällikkö ottaa oppilaat etappitoimintaan. Oppilaalla tulee olla erityisen tuen antamista koskeva päätös ennen etappijakson aloittamista.

Oppilaan HOJKS laaditaan ja päivitetään yhdessä oppilaan, hänen huoltajansa, oppilashuollon ja tarvittavien tukiverkoston asiantuntijoiden kanssa. Etappiluokassa opiskeleva oppilas voi jakson aikana osallistua lähikoulunsa opiskeluun HOJKS:an kirjatulla tavalla. Oppiaineiden opettamisen ohella etappijaksolla opetetaan ja vahvistetaan oppilaan sosio-emotionaalisia taitoja. Etappijakson tavoitteiden saavuttamista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti jakson kuluessa. Lähikoulun kanssa tehtävä yhteistyö on toiminnan edellytys.

Etappijakson aikana tehdään tiivistä yhteistyötä perheen, lähettävän koulun ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Tavoitteena on sekä lapsen että perheen omien voimavarojen vahvistaminen ja mahdollisista jatkotoimenpiteistä sopiminen yhteistyössä huoltajien ja muun verkoston kanssa. Jokaisella oppilaalla on monialainen asiantuntijaryhmä, minkä lisäksi oppilaalla on oikeus myös koulun muihin oppilashuollollisiin palveluihin jakson aikana.

Pajaopetus

Pajaopetuksella tarkoitetaan vahvaa erityisen tuen pienryhmää, jossa korostuu oppilaan kokonaisvaltainen elämänhallinnan tukeminen. Opetus järjestetään alueellisena palveluna, jota linjaa kaupunkitasoinen ohjausryhmä. Pajaopetus on tarkoitettu perusopetuksen päättövaiheessa olevalle nuorelle, jolle oman koulun ja verkoston suunnitelmallinen tuki ei ole riittänyt, ja tilanteessa, jossa vaikeudet ovat kasautuneet ja huolena on syrjäytyminen. Opiskelun tavoitteena on auttaa oppilasta kiinnittymään koulunkäyntiin, tukea häntä elämänhallintataitojen kehittämisessä, päättötodistuksen saavuttamisessa ja toisen asteen opintoihin sijoittumisessa. Lisäksi tavoitteena on verkostoyhteistyön ylläpitäminen ja sen vahvistaminen.

Hakemuksen pajalle tekee oppilaan monialainen asiantuntijaryhmä yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja aluekoordinaattorin kanssa. Oppilaalla tulee olla erityisen tuen antamista koskeva päätös ennen pajalla aloittamista. Perusopetuksen aluepäällikkö ottaa oppilaan pajaopetukseen. Pajaluokan toiminnasta vastaa moniammatillinen tiimi, johon kuuluu niin opetus- kuin sosiaali- ja terveystoimen henkilöstöä. Luokassa työskentelee kaksi erityisopettajaa ja koulunkäyntiavustaja / oppilashoitaja. Pajatiimin jäsenenä ja oppilaiden tukena toimii myös sosiaali- ja terveystoimen työntekijä. Pajan toiminta perustuu moniammatilliseen tavoitteelliseen yhteistyöhön. Opetus toteutetaan pääosin luokkatyöskentelynä.

Pajalla oppilas etenee opinnoissaan vuosiluokkiin sitomattoman opetussuunnitelman (VSOP) ja hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) mukaisesti. Suunnitelma tehdään yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja oppilaan yhteistyöverkoston kanssa. Siinä painotetaan oppilaan edistymistä oppimisen, koulunkäynnin ja elämänhallinnan osa-alueilla. Vuorovaikutustaidot, arjen hallinta ja kyky ottaa vastuuta opiskelusta ovat keskiössä. Huoltajien ja moniammatillisen verkoston tuki on välttämätön oppilaan kokonaisvaltaisen kasvun ja elämänhallinnan edistämiseksi. Jokaisella pajan oppilaalla on moniammatillinen asiantuntijaryhmä, johon kuuluvat pajatiimi ja aluekoordinaattori. Ryhmää täydennetään muilla tarvittavilla asiantuntijoilla. Oppilaat ovat oikeutettuja myös koulun muihin oppilashuollollisiin palveluihin.

Poliopetus

Poliopetus on tarkoitettu vantaalaisille lasten- tai nuorisopsykiatrasta tukea tarvitseville perusopetusikäisille oppilaille, joiden koulunkäynti ei tukitoimista huolimatta onnistu oppilaan omassa koulussa. Työ perustuu tiiviiseen yhteistyöhön oppilaan, huoltajien, koulun ja hoitotahon välillä. Tavoitteena on turvata oppilaan koulunkäynti sekä tukea hänen kuntoutumis-

taan, kasvuaan ja kehitystään. Opetus järjestetään kaupunkitasoisena palveluna, jonka toimintaa suunnittelee, arvioi ja kehittää kaupunkitasoinen ohjausryhmä yhteistyössä poliopeetuksen tiimin kanssa. Vantaan polikliinisen opetuksen yksikkö toimii Viertolan koulun yhteydessä. Poliopeutuksen oppilaaksiottoprosessissa oppilaat otetaan hallinnollisesti Viertolan koulun oppilaiksi. Oppilailla on erityisen tuen päätös ja aktiivinen hoitosuhde lasten- tai nuortenpsykiatrisen hoitotahoon. Oppilaaksi haetaan hoitavan tahon läheteellä. Moniammatillinen oppilaaksiottokokous järjestetään vuosittain keväällä, ja täydentävä haku mahdollisille vapaille oppilaspaikoille joulukuussa. Oppilaaksiottokokouksissa arvioidaan aiemmin oppilaaksi otettujen oppilaiden tarve jatkaa poliopeutuksessa. Arvio perustuu hoitavan tahon ja huoltajien kanssa käytyihin keskusteluihin. Päätöksen oppilaaksiotosta tekee perusopetuksen aluepäällikkö. Oppilaaksioton yhteydessä tehdään oppilaan, huoltajien ja koulun kesken koulusopimus, jossa määritellään yhteistyön periaatteet.

Polikliinisella luokalla oppilas opiskelee omien kykyjensä ja edellytystensä mukaisesti yleisen opetussuunnitelman tai yksilöllisten tavoitteiden mukaan. Tarvittaessa hyödynnetään vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua ja opiskelun erityisiä painoalueita oppilaan etenemisen turvaamisessa. Suunnitelmia tehdään ja tarkistetaan yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajiensa ja hoidon kanssa. Opetus järjestetään mahdollisimman suurelta osin erityisluokkaopetuksena yhdysluokissa. Lisäksi oppilaiden opetuksessa ja ryhmittelyssä voidaan käyttää joustavia opetusjärjestelyitä ja tilapäisesti yksilöopetusta.

Oppilaat huomioidaan erilaisina yksilöinä ja oppijoina, samalla painottaen yhteisöllistä toimintaa ja muiden huomioon ottamista. Oppilaiden oppimista ja käyttäytymistä ohjataan yhteisöllisesti turvallisessa oppimisympäristössä pienistä asioista alkaen. Tavoitteena on, että oppilaat löytävät oman optimaalisen suoritustasonsa. Jokaiselle oppilaalle laaditaan yksilöllinen lukujärjestys ja henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Tavoitteena on noudattaa oppilaan oman luokka-asteen mukaista viikkotuntimäärää, kuitenkin oppilaan voimavarat, yksilölliset tarpeet ja haasteet huomioiden. Mikäli oppilas opiskelee vuosiluokkansa tuntimäärästä poikkeavaa tuntimäärää, sovitaan erityisistä opetusjärjestelyistä yhteistyössä huoltajien ja hoidon kanssa (PoL §18). Polikliinisen opetuksen opetushenkilöstö on tiiviissä yhteydessä hoitavaan tahoon. Tarvittaessa hoitava taho jalkautuu luokkiin oppilaan koulunkäynnin edistämiseksi.

Koulupäivän runko poliopeutuksessa rakentuu opetussuunnitelmassa määritellyistä oppiaineista ja monialaisista oppimiskokonaisuuksista. Opetustoiminta perustuu hyvään oppilaan tuntemukseen sekä turvalliseen ja kunnioittavaan pedagogiseen ohjaamiseen. Oppiaineiden opiskelun ohella painotetaan onnistumisen elämyksiä, pettymysten sietokyvyn kasvattamista, oman vastuun ottamista, itsetunnon vahvistumista sekä koululaisen identiteetin ja motivaation kasvamista. Opetuksessa kiinnitetään huomiota oppilaan käyttäytymis- ja vuorovaikutustaitoihin, ja tunne-elämän taitoja sekä ongelmanratkaisukykyä vahvistetaan. Oppilaita ohjataan tarkkailemaan ja ymmärtämään omaa käyttäytymistään sekä oman käyttäytymisen vaikutusta muihin oppilaisiin, ja heitä tuetaan löytämään myönteisiä ratkaisumalleja eri tilanteisiin.

Koulun aikuiset pyrkivät toiminnassaan positiivisen vuorovaikutuksen synnyttämiseen lapsen ja aikuisen sekä lapsen ja toisen lapsen välille. Tällä rakennetaan oppilaan kokemusta siitä, miten toimitaan yhdessä. Oppilaan siirtymistä pois polikliinisestä opetuksesta tuetaan ~~kokeilujaksolla~~ **tutustumisjaksolla**, jonka aikana polikliinisen tiimin jäsen on tarpeen mukaan seuraamassa ja ohjaamassa lähikouluun paluuta. Oppilaan siirtyminen omaan kouluun tapahtuu siten asteittain, yksilöllisen nivelvaihesuunnitelman mukaisesti, perustuen moniammatilliseen arviointiin yhteistyössä oppilaan, huoltajien, hoidon, perusopetuksen aluekoordinaattorin ja koulujen kanssa.

Vantaalla kehitysvammaisten ja autististen oppilaiden opetus järjestetään pääsääntöisesti alueellisissa erityisryhmissä. Nämä alueelliset ryhmät toimivat yleisopetuksen koulujen yhteydessä, jolloin oppilaan on mahdollista integroitua monipuolisesti omien taitojensa sekä ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti muihin ryhmiin. Oppilaan opetus voidaan järjestää erityisin perustein myös oman asuinalueen lähikoulussa, mikäli oppilaan tarvitsema tuki voidaan siellä toteuttaa.

Kaikilla vammaisopetuksen piiriin kuuluvilla oppilailla on erityisen tuen päätös, joka tarkistetaan 3.luokan syksyllä ja 6. vuosiluokan aikana sekä aina tuen tarpeen muuttuessa tai muun olennaisen muutoksen vuoksi. Näissä ryhmissä opetus järjestetään oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla oppiaineittain perustuen erilaajuisiin oppimääriin, kokonaan toiminta-alueittain tai näiden yhdistelmänä. Oppilas voi mahdollisuuksien mukaan osallistua oman äidinkielen opetukseen. Toiminta-alueittain tapahtuvan opetuksen opetussuunnitelman mukaan opiskeleva oppilas voi suorittaa kykyjensä mukaan jostakin oppiaineesta erilaajuisia oppimääriä. Hänet luetaan tällöin edelleen toiminta-alueittain tapahtuvan opetuksen oppilaaksi.

Oppilaalle asetetut tavoitteet kirjataan hänelle laadittavaan henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS). Suunnitelmassa määritellään oppiaineittain opiskeleville oppilaille kuhunkin oppiaineeseen oppilaan tavoitteet ja toiminta-alueittain opiskeleville oppilaille toiminta-alueisiin liittyvät tavoitteet. Mikäli oppilas opiskelee edellisten yhdistelmänä, kirjataan molempien osa-alueiden tavoitteet HOJKS:an. ~~Toiminta-alueittain opiskelevien oppilaiden arvioinnista kerrotaan luvussa 7.4.4, oppiaineittain opiskelevien oppilaiden arvioinnista luvussa 6.~~

Vammaisopetuksessa tavoitteena on oppilaan tasapainoisen kokonaiskehityksen turvaaminen yhteistyössä opettajien, opetusta avustavan henkilökunnan, huoltajien, eri asiantuntijoiden ja erityisryhmien kanssa. Opetusta avustava henkilökunta tukee oppilaiden kokonaiskehitystä koko koulupäivän ajan, mukaan lukien aamu- ja päivätoiminnan.

Vammaisopetuksessa opetus on konkreettista, eri aistikanavia hyödyntävää, asioita kertaavaa ja strukturoitua. Opetus jäsennetään ajan, paikan, tilan ja henkilöiden suhteen. Opetuksessa sanallisten ohjeiden lisäksi käytetään vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä; kuten kuvat, viittomat, fyysinen ohjaus, eleet, osoittaminen sekä kirjoitetut ohjeet ja tekniset apuvälineet. Oppilaat opiskelevat henkilökohtaisten päivä- ja viikko-ohjelmien mukaisesti. Opetuksen tavoitteena on oppilaiden osallisuuden vahvistaminen.

Menolippu

Menolippu –toimintamalli tarjoaa peruskoulun loppuun suorittamisen mahdollisuuden niille oppivelvollisuusiän ylittäneille vantaalaisille nuorille, joiden peruskoulu on jäänyt kesken. Menolippu –toimintaa toteutetaan Vantaan nuorten työpajalla. Opiskelijoita otetaan aloittamaan opintoja ympäri vuoden. Menolipussa opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen etene-
missuunnitelma ja tarjotaan tukea omaan elämäntilanteeseen. Nuorelta saattaa puuttua vain muutama suoritus tai muutaman vuoden suoritukset peruskoulun päättötodistuksen saamiseksi. Opiskelu-aika määräytyy yksilöllisesti ja siihen vaikuttavat myös opiskelijan terveydentila, taloudellinen ja sosiaalinen tilanne. Menolipussa nuorten kanssa työskentelee erityisopettaja ja kaksi ohjaajaa. Lisäksi nuorille tarjotaan psykososiaalista ja terveydenhoidollista tukea yksilöllisten tarpeiden mukaan. Opiskelijat ohjautuvat Menolippuun usein TE-toimiston tai etsivän nuorisotyön kautta taikka omatoimisesti.

Menolipussa noudatetaan Vantaan nuorten tai aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelmaa opiskelijan yksilöllinen tarve ja ikä huomioiden.

Menolipun toiminnan ja opetuksen järjestämisestä on laadittu erillinen kuvaus, joka löytyy Vantaan ammattiopisto Varian internet –sivuilta.

7.4.3 Pidennetty oppivelvollisuus

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Pidennetty oppivelvollisuus tarkoittaa oppivelvollisuuden alkamista vuotta säädettyä aiemmin. Oppivelvollisuus ei pidenny perusopetuksen keskeltä tai lopusta. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen esiopetuksen alkamista. Lisäksi oppilaalle tehdään erityisen tuen päätös. Pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen tekeminen harkitaan aina tapauskohtaisesti.

Pidennettyä oppivelvollisuutta harkittaessa toimitetaan asiantuntijalausunto perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen vastuushenkilöille arvioitavaksi. Arvion jälkeen päiväkotien esimiehet kuulevat lasta ja huoltajaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen ja erityiseen tukeen liittyen. Asiasta tekee päätöksen perusopetuksen aluepäällikkö. Esiopetuksen järjestämisestä vastaa varhaiskasvatus.

Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaille tehdään päiväkodissa ennen koulunaloitusta pedagoginen selvitys, jonka laatii esiopetuksen opettaja. Pedagoginen selvitys tarvitaan perusopetuksessa oppilaan erityisen tuen päätöstä varten. Opetus järjestetään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaan joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain (luku 7.4.4). Oppilasta ja huoltajaa kuullaan opetusjärjestelyistä. Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden tuen tarve tulee tarkistaa säädettyissä kohdissa ja aina kun tapahtuu jokin olennainen muutos tuen tarpeessa tai opetuksen järjestämisessä. Tällöin arvioidaan myös pidennetyn oppivelvollisuuden jatko-tarve.

7.4.4 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Opetus järjestetään toiminta-alueittain, kun se on oppilaan kannalta tarkoituksenmukaista. Toiminta-alueittain tapahtuvasta opetuksesta tehdään pedagogiseen selvitykseen ja asiantuntijalausuntoon pohjautuva hallintopäätös. Toiminta-alueittain annettavan opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle jatko-opinnoissa ja itsenäisessä elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaan vahvuudet huomioidaan tavoitteita ja sisältöjä suunniteltaessa. Tärkeää on luoda oppilaille turvallinen ja oppilaskohtaisesti optimaalinen oppimisympäristö. Toiminta-alueet ovat oppilaan elämässä tiiviisti limittäisiä osa-alueita. Yhden osa-alueen harjoittamisella on siirtovaikutusta aina useampaan muuhun osa-alueeseen.

7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.5.1 Tukiopetus

Tukiopetusta voidaan antaa oppimisen, kasvun ja koulunkäynnin edistämiseen tuen kaikilla tasoilla. Tehostetun tuen oppilaiden osalta tukiopetus kirjataan oppimissuunnitelmaan ja erityisen tuen oppilaiden osalta HOJKS:aan. Tukiopetus tulee aloittaa mahdollisimman pian tarpeen havaitsemisen jälkeen tai jo tuen tarvetta ennakoiden vaikeuksien ehkäisemiseksi. Oppilasta opettavat opettajat arvioivat tukiopetuksen tarpeen, mutta myös oppilas ja hänen huoltajansa voivat tehdä aloitteen tukiopetuksesta. Oppilas voi tarvita tukiopetusta esimerkiksi oppiainesisältöjen omaksumiseen, oppimaan oppimisen ja työskentelytaitojen edistämi-

seen tai sosio-emotionaalisten taitojen hallintaan. Tukiopetusta voidaan tarvittaessa antaa myös oppilaan omalla äidinkielellä.

Tukiopetusta annetaan joko oppilaan koulupäivän aikana tai oppituntien ulkopuolella samanaikaisopetuksena oppilaan omassa opetusryhmässä, pienryhmässä, täysin yksilöllisesti tai erilaisia joustavia ryhmittelyjä käyttäen. Tukiopetuksen järjestämisessä käytetään monipuolisia ja oppilasta motivoivia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Huoltajille tiedotetaan tukiopetuksen järjestämisestä koulun lukuvuosisuunnitelmassa, vanhempainilloissa sekä koulun tiedotteissa ja viesteissä.

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikainen erityisopetus on oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista tukevaa työtä, johon jokaisella oppilaalla on tuen tasosta riippumatta oikeus sitä tarvitessaan. Pyrkimyksenä on vaikuttaa myönteisesti oppilaan opiskelutottumuksiin, työskentelytapoihin ja koulumotivaatioon. Suunnittelun ja järjestelyjen lähtökohtana ovat oppilaiden yksilölliset tarpeet. Osa-aikainen erityisopetus on joko ennaltaehkäisevää tai jo ilmenneitä vaikeuksia kuntouttavaa. Opetus voi kohdentua kielellisten ja matemaattisten taitojen tukemiseen, sosioemotionaalisten taitojen tai toiminnanohjaus- ja opiskelutaitojen kehittämiseen. Erityisopettaja kartoittaa yhdessä luokanopettajien tai aineenopettajien kanssa, ketkä tarvitsevat osa-aikaista erityisopetusta. Osa-aikainen erityisopetus suunnitellaan ja oppilaan oppimista arvioidaan opettajien yhteistyönä. Opetuksen järjestämisen suunnittelussa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös monialaisen asiantuntijaryhmän kanssa.

Osa-aikaista erityisopetusta järjestetään muun opetuksen yhteydessä samanaikaisopetuksena, palkeissa pienryhmässä tai erityisestä syystä yksilöopetuksena. Lisäksi erityisopettaja konsultoi muita koulun opettajia tuen järjestämiseen liittyvissä kysymyksissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen käyttäminen tukimuotona kirjataan tehostetun tuen oppilaiden osalta oppimissuunnitelmaan ja erityisen tuen oppilaiden osalta HOJKS:an. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilasta ja huoltajia. Resurssin kohdentumista tarkoituksenmukaisesti tarkastellaan koulun sisällä säännöllisesti ja muutoksia tehdään tarpeen mukaan joustavasti.

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Avustaja- ja tulkitsemispalvelut

Koulut saavat resurssin avustajapalveluiden järjestämiseen. Rehtori päättää avustajapalveluiden kohdentumisesta koulun sisällä konsultoituaan opetus- ja oppilashuollon henkilöstöä. Palvelun kohdentumista tarkoituksenmukaisesti tarkastellaan koulussa säännöllisesti ja oppilaiden tuen tarpeen muuttuessa tarvittavia muutoksia tehdään lukuvuoden mittaan joustavasti. Avustajapalveluiden tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon oppilaan oppimisen, kasvun ja koulunkäynnin tukitoimien kokonaisuus.

Oppilaalle turvataan hänen tarvitsemansa tulkitsemispalvelut koulupäivän aikana. Tulkitsemispalvelut on mahdollista järjestää avustajapalvelun yhteydessä.

Erityisen tuen oppilaan saamista avustaja- ja tulkitsemispalveluista päätetään oppilaan erityisen tuen päätöksessä, ja palvelun kohdentuminen kirjataan oppilaan HOJKS:an. Oppilaita ja huoltajia informoidaan avustajapalveluista koulun lukuvuosisuunnitelmassa ja oppilaan pedagogisia asiakirjoja yhteistyössä kodin kanssa laadittaessa.

Apuvälineet

Oppilas on oikeutettu saamaan opetukseen osallistumisen kannalta välttämättömät apuvälineet. Apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai oppimisen erityistarpeisiin. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti ja niiden käyttö ja hyödyllisyys arvioidaan oppilaan pedagogisissa asiakirjoissa. Tarvittavat apuvälineet hankitaan joko koulun toimesta tai erillisellä hakemuksella keskitetysti sivistysvirastosta.

7.6 Koulukohtaiset täsmennykset

Vantaalla on kaupunkitasoisen opetussuunnitelman lisäksi kirjattu koulukohtaisiin opetussuunnitelmiin tähän lukuun liittyvät seuraavat asiat:

1. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset paikalliset linjaukset

1. Miten koulun tasolla näkyy ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamallit sekä toiminta kaikissa nivelvaiheissa?
2. Miten koulun tasolla näkyy kotien kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset toimintaperiaatteet oppimisen ja koulunkäynnin tuen kysymyksissä?

2. Yleinen tuki

Koulun tehtävänä on kuvata:

- Yleisen tuen käytännön järjestäminen
- Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken
- Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa

3. Tehostettu tuki

Koulun tehtävänä on kuvata:

- Tehostetun tuen käytännön järjestäminen
- Toimintatavat oppilaan tehostetun tuen aloittamisessa, toteuttamisessa ja päättämisessä
- Oppimissuunnitelman laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet
- Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- Menettelytavat ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa

4. Erityinen tuki

Koulun tehtävänä on kuvata:

- Erityisen tuen käytännön järjestäminen
- Toimintatavat, kun erityinen tuki päätetään lopettaa ja tuki jatkuu tehostettuna tukena
- HOJKSin laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet
- Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- Menettelytavat mahdollisten asiantuntijalausuntojen käytössä
- Menettelytavat ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- Oppimäärän yksilöllistämiseen liittyvät toimintatavat osana pedagogisen selvityksen laadintaa, erityisen tuen päätöstä ja HOJKSin laatimista.

5. Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

Koulun tehtävänä on kuvata:

- Käytännön järjestäminen
- Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken
- Oppilaalle ja huoltajille tiedottamiseen ja oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvät toimintatavat

8 Oppilashuolto

Vantaalla kaikki koulussa työskentelevät aikuiset huolehtivat oppilaiden hyvinvoinnista ja oppimisesta yhteistyössä huoltajien kanssa. Oppilaan kouluhyvinvointiin vaikuttavat kouluympäristön turvallisuus ja terveys sekä riittävä oppimisen ja koulunkäynnin tuki. Hyvinvointityö on oppilaan kohtaamista, kannustamista, auttamista sekä oppilaan osallisuuden vahvistamista.

Oppilashuoltotyö on oppilaan ja koko kouluyhteisön tukemista. Oppilaalla on oikeus oppilashuoltoon esiopetuksessa, perusopetuksessa sekä myös toisella asteella. Tavoitteena on toimia ennaltaehkäisevästi ja puuttua varhain mahdollisiin koulunkäynnin vaikeuksiin.

Aktiiviseksi kansalaiseksi kasvamista voidaan tukea kokemuksella vaikuttamisesta ja siitä, että omilla mielipiteillä on merkitystä. Lasten ja nuorten pitää saada tulla kuulluiksi ja heille on annettava aito mahdollisuus vaikuttaa. Oppilaan tulee saada osallistua häntä itseään koskevien asioiden käsittelyyn ikätasonsa ja edellytystensä mukaan. Näin hän pääsee vaikuttamaan omiin asioihinsa ja tietää, mitä yhteisesti on sovittu ja päätetty.

Vantaalla oppilashuoltoa toteutetaan lähtökohtaisesti yhteistyössä huoltajien kanssa. Tärkeää on luoda kodin ja koulun välille hyvä ja luottamuksellinen yhteistyö, joka edesauttaa oppilaan hyvinvointia ja arjen sujumista sekä koulussa että kotona.

Koulun tehtävänä on huolehtia siitä, että oppilaat, huoltajat, koulun henkilöstö ja muut yhteistyötahot saavat tarvitsemansa tiedon oppilashuollon palveluista ja toiminnasta. Koulun oppilailla tulee olla riittävä tieto siitä, mitä oppilashuolto on, mitä oppilashuollon palveluita oppilailla on käytössä ja miten palveluihin halutessaan pääsee.

8.1. Monialainen oppilashuollon yhteistyö

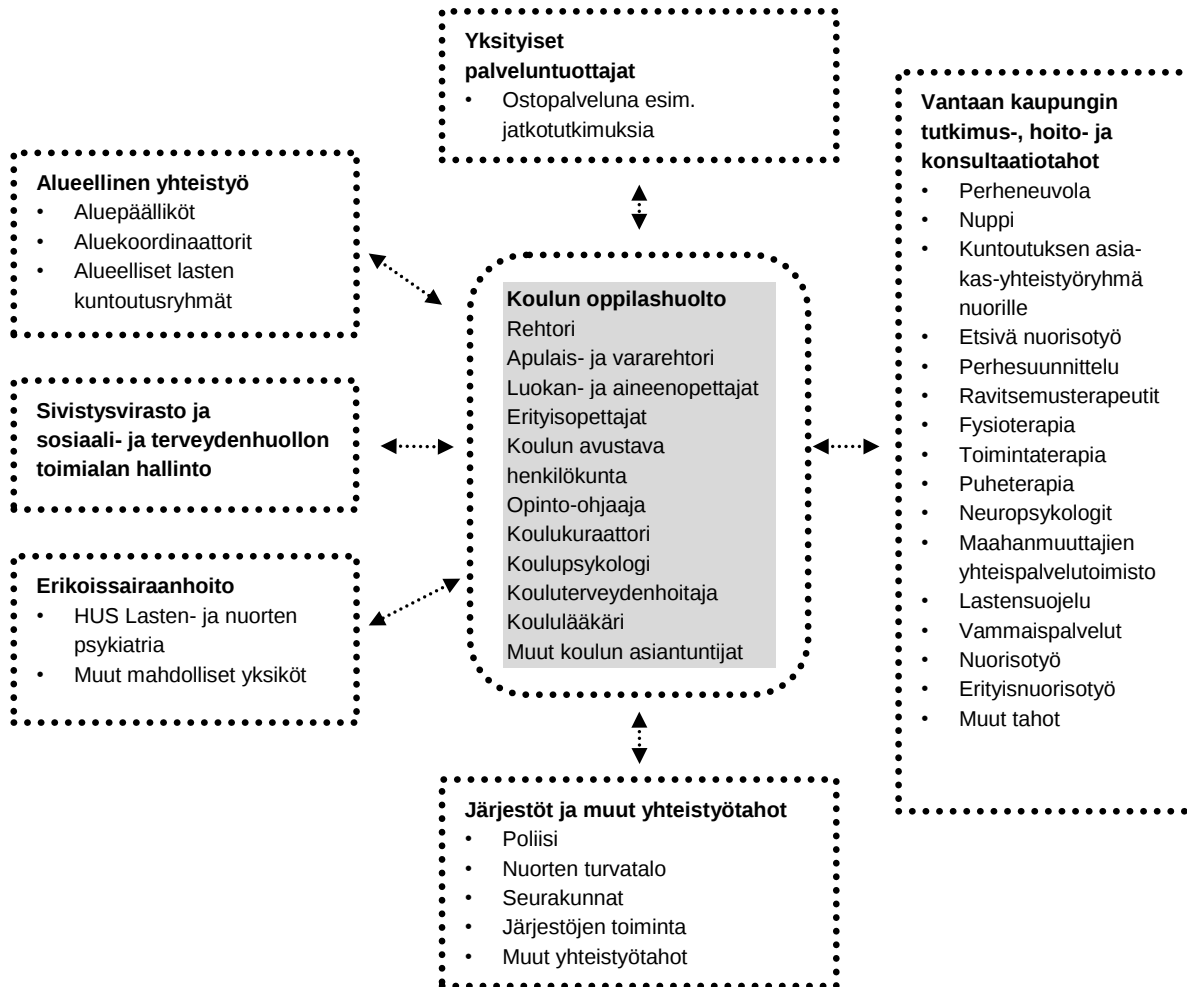
Vantaan perusopetuksessa oppilashuollon ohjausryhmänä toimii kaupunkitasoisesti nimetty oppilashuollon koordinaatiotyöryhmä. Tämä ohjausryhmä vastaa oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista Vantaalla.

Vantaalla oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen sekä muiden hoitavien ja kuntouttavien tahojen kanssa. Oppilashuoltoon osallistuvat soveltuvin osin myös muut yhteistyötahot.

Oppilashuollon toteuttaminen kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville aikuisille ja oppilashuoltotyöstä vastaaville viranomaisille.

Iltapäivätoiminta ja koulun kerhotoiminta tukevat lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja koulunkäyntiä. Aamu- ja iltapäivätoiminnan henkilöstö voi osallistua tarpeen mukaan lasta koskeviin koulun neuvotteluihin huoltajien luvalla.

Kuva 1: Oppilashuollon yhteistyö Vantaalla kaupungin, alueen ja koulun tasolla

8.2. Yhteisöllinen oppilashuolto

Vantaalla koulukohtainen oppilashuoltoryhmä on nimeltään yhteisöllinen hyvinvointiryhmä (YHR).

Vantaalaisen koulun yhteisöllisen hyvinvointiryhmän peruskokoonpano on:

- rehtori/apulaisrehtori
- koulupsykologi
- koulukuraattori
- kouluterveydenhoitaja
- erityisopettaja
- oppilaanohjaaja (7.-9.-vuosiluokilla)

Näiden em. henkilöiden lisäksi yhteisöllisen hyvinvointiryhmän toimintaan kutsutaan mukaan oppilaiden, huoltajien, koulun henkilökunnan ja yhteistyötahojen edustajia asian ja toiminnan kannalta mielekkäällä tavalla ja aikataululla.

Opettaja osallistuu yhteisöllisen hyvinvointiryhmän kokoukseen silloin kun hänen luokkansa asiaa käsitellään yleisellä tasolla. Luokan tilannetta voidaan käsitellä esim. ilmapiirin tai kiusaamisen näkökulmasta niin, että yksittäisten oppilaiden asiat ja nimet eivät nouse esille. Mikäli ko. luokassa työskentelee koulukäyntiavustaja/ oppilashoitaja, myös hän voi olla mukana yhteisöllisen hyvinvointiryhmän kokouksessa.

Rehtori johtaa koulunsa oppilashuoltoa ja yhteisöllistä hyvinvointiryhmää.

Yhteisöllisen hyvinvointiryhmän keskeisiä tehtäviä ovat:

- koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta
- yhteisöllisen hyvinvointityön kehittäminen ja koordinointi
- oppilaiden ja huoltajien osallistumisen mahdollistaminen koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadintaan ja oppilashuolto- ja hyvinvointityöhön yleensä
- yhteistyön koordinointi koulun ulkopuolisten tahojen kanssa
- oppimisympäristön kehittäminen
- koulun lukuvuosisuunnitelman valmistelu oppilashuollon osalta
- kodin ja koulun välisen oppilashuollollisen yhteistyön kehittäminen ja seuranta
- lakisääteisten hyvinvointiin liittyvien muiden mahdollisten suunnitelmien laadinta

Vantaalla yhteisöllisessä hyvinvointiryhmässä ei käsitellä yksittäisten oppilaiden asioita tunteellisesti, vaan siellä voidaan käsitellä esim. kouluterveyskyselyn tuloksia, oppilaiden ja huoltajien osallisuuden vahvistamista tai luokan ilmapiiriasioita. Oppilaita on hyvä kuulla esim. kyselyllä tietyistä teemoista kuten kiusaaminen ja tulosten perusteella koulussa suunnitellaan miten kiusaamista ehkäistään ja siihen puututaan.

Perusopetuksen oppilashuollon käsikirjassa on esimerkkejä yhteisöllisestä hyvinvointityöstä.

Oppilashuollon arviointi koulun tasolla

Vantaalla oppilashuoltoa arvioidaan koulussa seuraavasti:

- Yhteisöllinen hyvinvointiryhmä (YHR) suunnittelee omaa toimintaansa vähintään kerran lukuvuodessa
- Yhteisöllinen hyvinvointiryhmä (YHR) arvioi omaa toimintaansa vähintään kerran lukuvuodessa
- Koulun henkilökunta arvioi koulunsa oppilashuollon toteutumista säännöllisesti vähintään kerran lukuvuodessa
- Koulut osallistuvat arviointeihin, jotka tehdään koulutuksen järjestäjän (Vantaan kaupunki) tai muun sellaisen tahon toimesta, jolla on lakisääteinen oikeus arvioinnin toteuttamiseen.

Yhteistyö oppilaan ohjauksessa sekä jatko-opintojen suunnittelussa

Oppilashuollon näkökulmasta oppilaan ohjauksen tavoitteena on, että oppilaat saavat tarvitsemansa tuen ja ohjauksen opintojen eri vaiheissa.

Oppilashuolto tukee yhteisöllisesti oppilaiden opintojen edistymistä koko koulun tasolla ja miettii tarvittavia resursseja erityisesti ennaltaehkäisyyn ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin kannalta.

Yksittäisen oppilaan kohdalla monialainen asiantuntijaryhmä tukee tarvittaessa oppilasta koulunkäynnissä ja opintoja koskeissa valinnoissa ja tulevaisuuden suunnittelussa. Perusopetuksesta jatko-opintoihin siirtymisen asioita voidaan pohtia myös konsultatiivisesti opetus-

henkilökunnan ja oppilashuollon henkilökunnan kanssa niiltä osin kuin se on opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä.

Yhteishaun tulosten julkaisemisen jälkeen oppilaanohjaaja ottaa yhteyttä nuoreen, joka ei ole saanut opiskelupaikkaa. Nuoren tuen tarpeesta riippuen nuoren yhteyshenkilöksi on voitu sopia myös koulun oppilashuollon muu asiantuntijajäsen. Ilman opiskelupaikkaa jäänyt nuori ohjataan hakemaan lisäopetukseen, ammattistarteille taikka ammatillisiin opintoihin valmistaviin ryhmiin, yhteishaussa vapaiksi jääneisiin paikkoihin tai hänet ohjataan muuhun tuen tarpeen mukaisiin palveluihin.

Koulutukselliset siirtymävaiheet

Kun oppilas siirtyy esiopetuksesta kouluun, perusopetuksen sisällä koulusta kouluun tai perusopetuksesta toiselle asteelle tuetaan hänen siirtymävaihettaan turvallisuuden tunteen ja oppilashuollollisen jatkuvuuden varmistamiseksi. Siirtymävaiheissa on turvattava, että tieto oppilaan tarvitsemasta tuesta siirtyy uuteen kouluun. Näin oppilaan tarvitsemaa tukea voidaan suunnitella ja toteuttaa heti myös hänen uudessa koulussa. Siirtymävaiheissa on tarkoituksenmukaista välittää tietoa myös oppilaan vahvuuksista.

Vantaalla on käytössä yhtenäiset siirtymävaiheen mallit, joista on laadittu erilliset asiakirjat ja ohjeistukset. Tiedonsiirto tapahtuu yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa. Tiedonsiirrossa saatua tietoa koulut voivat käyttää tarvittaessa esim. ryhmien muodostamiseen, oppilaan tukitoimien suunnitteluun ja oikeaan kohdentamiseen sekä muiden oppilashuollollisten palvelujen järjestämiseen.

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Oppilaan terveyden edistämiseksi koulu yhteisön ja opiskelu ympäristön terveellisyys ja turvallisuus tarkastetaan säännöllisesti ja Vantaalla sitä kutsutaan opiskelu ympäristön arvioinniksi. Tarkastus tehdään yhteistyössä koulun ja sen oppilaiden, kouluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista on seurattava vuosittain. Tarkemmin tarkastuksista on ohjeistettu koulun hyvinvointikansiossa.

Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä

Terveysneuvonta toteutetaan yksilöllisesti, ryhmässä ja yhteisöllisesti. Neuvontatyöhön osallistuvat kouluterveydenhuolto, koulun terveystiedon opettajat ja muut sovitut opettajat ja yhteistyötahot.

Järjestyssäännöt

Koulun järjestyssäännöt tai muut koulussa sovellettavat järjestysmääräykset laaditaan yhdessä oppilaiden kanssa.

Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen

Koulun opettajien tulee seurata säännöllisesti oppilaiden poissaoloja. Kun huoli poissaoloista herää, opettaja ottaa huolen puheeksi oppilaan, hänen huoltajiensa ja oppilashuollon henkilökunnan kanssa mahdollisimman varhain. Yhdessä pohditaan tarvittavia tukitoimenpiteitä ja seurataan niiden vaikutuksia suunnitelmallisesti. Koulu tiedottaa huoltajia siitä, miten koulu ilmoittaa oppilaan poissaoloista huoltajille ja ohjeistaa huoltajia miten heidän tulee ilmoittaa/selvittää lapsensa poissaolot.

Poissaolojen seuraamiseen ja puuttumiseen on lisäohjeistusta Vantaan oppilashuollon käsikirjassa.

Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Koulutapaturmien ehkäisyssä kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden huomioiminen on ensisijaista. Tavoitteena on ennakoida ja hallita riskitilanteita. Koulutapaturmia seurataan, arvioidaan ja niistä kertynyttä tietoa hyödynnetään tapaturmien ehkäisyssä.

Opettajien, koulun muun henkilöstön ja oppilaiden on oltava selvillä siitä, miten toimitaan tapaturman sattuessa, minne oppilas ohjataan hoitoon ja kenelle tästä on ilmoitettava.

Koulutapaturmien ja äkillisesti sairaan oppilaan ensiapu, hoidon tarpeen arvio ja hoitoonohjaus kuuluvat terveydenhoitajalle silloin, kun hänellä on vastaanottopäivä koululla ja vamman tai sairauden laatu vaatii terveydenhoitajan arviota.

Jokaisessa koulussa tulee olla tarkoituksenmukainen ensiapuvälineistö ja sen kunnosta ja täydentämisestä huolehtivat koulu- ja terveydenhuoltohenkilöstö yhdessä. Koulun rehtorin tulee varmistaa, että koulun henkilökunnassa on riittävästi ensiaputaitoista henkilökuntaa.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Koulun aikuisten tulee puuttua koululaisten päihteiden käyttöön ja tehdä asiassa tarvittaessa yhteistyötä oppilashuoltohenkilöstön kanssa. Painopisteenä tulee olla ennalta ehkäisevä työ.

Tupakkatuotteet ja päihteet otetaan puheeksi jo alakoulussa, oppilaiden kehitystason mukaisesti. Oppilaiden päihteiden käyttö kartoitetaan 8. luokan laajassa terveystarkastuksessa.

Mikäli alaikäinen oppilas käyttää päihteitä, terveydenhoitaja ja/tai lääkäri puuttuvat alaikäisen päihteiden käyttöön, tekevät tarvittaessa lastensuojeluilmoituksen ja ohjaavat jatkohoittoon.

Vantaan oppilashuollon käsikirjassa on lisäohjeistusta päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja käyttöön puuttumiseksi.

Koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet

Turvallinen koulumatka:

Oppilaalla on oikeus turvalliseen koulumatkaan. Koulu tukee oppilaan ikäkauden mukaisien valmiuksien kehittymistä, tavoitteena kyky toimia vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä muut liikkujat huomioiden. Lisäksi koulussa käydään läpi keskeiset liikennesäännöt ja koulumatkaan liittyvät erilaiset liikenneympäristöt sekä perustelut esimerkiksi sille, miksi pyörällä kulkevien oppilaiden tulee käyttää pyöräilykypärää.

Koulun tulee ryhtyä suunnitelman mukaisiin toimiin tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta sekä ilmoittaa niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle.

Koulun liikennejärjestelysuunnitelma:

Kouluissa noudatetaan Vantaan kaupungin liikenneturvallisuussuunnitelmaa. Sen mukaan koulujen tulee laatia liikennejärjestelysuunnitelma, jossa kartoitetaan alueen liikennejärjestelyihin liittyvät riskit sekä niiden poistamiseen tähtäävät toimenpitehdotukset. Liikennejärjestelysuunnitelmaan merkitään turvalliset nouto- ja tuontipaikat autolla kuljetettaville oppilaille.

Koulut tiedottavat syyslukukauden alkaessa huoltajille koulun liikennejärjestelyistä, pyöräilyohjeista sekä muista turvalliseen koulumatkaan liittyvistä ohjeista. Koulut tiedottavat liikennejärjestelyistä myös taksiyhtiöille, jotka hoitavat koulukuljetukset.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville aikuisille. Jokaisella on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, ja siksi jokaisen koulussa työskentelevien aikuisen on sitouduttava kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän tunnistamiseen ja niihin puuttumiseen. Tämä edellyttää:

- yhteisiä keskusteluja, joissa pohditaan koulun tärkeitä arvoja, jaetaan kokemuksia ja rakennetaan kouluun parhaiten sopivia toimintatapoja
- huomion kiinnittämistä koulun työskentelyilmapiiriin, kasvatuskulttuuriin ja esim. toisten hyväksymiseen ja kiusaamiseen liittyviin asenteisiin
- koulun yhteisöllisyyden tukemista

Jos kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää esiintyy, on koulun suhtauduttava tilanteeseen vakavasti ja ryhdyttävä selvittämään asiaa ja puututtava siihen. Tämä tapahtuu joko koulun omin voimin tai koulun ja ulkopuolisten tahojen yhteistoimin tai ilmoittamalla asiasta lastensuojeluviranomaisille tai poliisille. Minkäänlaista kiusaamista, häirintää tai väkivaltaa ei koulussa hyväksytä.

Toimintaohjeet tilanteisiin, joissa epäillään väkivalta- ja seksuaalirikoksen tapahtuneen, löytyvät Vantaan oppilashuollon käsikirjasta.

Kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Kiusaamista voidaan ennaltaehkäistä keskustelemalla asiasta säännöllisesti oppilaiden kanssa. Myös huoltajien ja eri yhteistyötahojen kanssa on hyvä keskustella asiasta. Sekä oppilaiden että huoltajien on tiedettävä, kehen ottaa yhteyttä kiusaamistilanteissa, ja mitkä ovat koulussa sovitut toimintatavat kiusaamistilanteiden selvittämisessä ja puuttumisessa.

Väkivallan ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Väkivaltatilanteissa koululle ja sen oppilashuollolle ja kriisiryhmälle antavat tukea tarvittaessa myös sivistysviraston turvallisuusasiantuntija ja koulun oma poliisi/lähipoliisi. Vanhempainiloissa on hyvä käsitellä myös väkivaltaan ja aggressiiviseen käyttäytymiseen liittyviä teemoja.

Häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Häirintä voi näyttäytyä epäasiallisena kohteluna tai puheena, joka voi sisältää sukupuolisuuteen liittyviä vihailevia ilmeitä, eleitä tai kaksimielistä puhetta tai ei-toivottuna fyysisenä

kosketuksena. Kaikkien koulun aikuisten tulee puuttua häirintään ja häirinnän kokemuksiin kouluyhteisössä. Mikäli tapahtumaa selvitetessä herää huoli lapsesta, tehdään lastensuojeluilmoitus. Mikäli epäillään, että on tapahtunut rikos, tulee asia saattaa poliisiviranomaisen selvitettäväksi.

Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla

Vantaalla yhteisöllinen hyvinvointiryhmä suunnittelee koulussa kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän käsittelyn malleja niin yhteisö-, ryhmä- kuin yksilötasolla. Mikäli yksittäinen oppilas tarvitsee tukea ja asian yksilökohtaista käsittelyä, perustetaan hänen asioilleen monialainen asiantuntijaryhmä. Vantaan oppilashuollon käsikirjassa on lisää ohjeistusta asioiden käsittelyyn koulussa.

Yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta

Kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää kokeneen tai niihin osallistuneen oppilaan tukena on ensisijaisesti oma luokanopettaja tai -valvoja. Oppilaiden, huoltajien ja opettajien tukena ovat oppilashuollon asiantuntijat.

Kiusaamiseen puuttumisessa on käytössä erilaisia toimintamalleja. Seuranta on tärkeää kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäisyssä ja puuttumisessa.

Yhteistyö huoltajien kanssa

Yhteistyössä huoltajien kanssa on tavoitteena luottamuksen ja turvallisuuden tunteen vahvistaminen. Sekä oppilaille että huoltajille korostetaan, että minkäänlaista kiusaamista, häirintää tai väkivaltaa ei koulussa hyväksytä. Huoltajia kannustetaan keskustelemaan lasten kanssa kiusaamisesta, häirinnästä ja väkivallasta ja osaltaan kannustaa oppilaita kertomaan niistä sekä kotona että koulussa jos sellaista on kokenut tai nähnyt.

Yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa

Koulun yhteistyötahoja kiusaamis-, häirintä- ja väkivalta -asioissa voivat olla esim. sosiaali- ja terveystoimi, lastensuojelu, lähipoliisi, sivistysviraston turvallisuusasiantuntija, nuorisotoimi, mielenterveyspalvelut, perheneuvola ja erilaiset yhdistykset ja järjestöt. Jo kiusaamista ehkäisevässä työssä toimivien yhteistyöverkoston luominen on erittäin tärkeää.

Vantaan perusopetuksen, poliisin ja lastensuojelun yhteistyöhön on tehty oma erillinen ohjeistus joka on oppilashuollon käsikirjan liitteenä.

Suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille sekä

Koulu kuvaa, miten se tiedottaa väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä suojaamisen suunnitelmasta oppilaita, huoltajia ja eri yhteistyötahoja. Rehtori vastaa henkilökunnan perehdyttämisestä suunnitelmaan.

Suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi

Tämä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sisältyy koulun hyvinvointikansioon. Suunnitelma päivitetään vuosittain hyödyntäen seurannasta ja arvioinnista saatuja tietoja. Koulut täydentävät suunnitelmaan oppilaiden suojaamiseksi väki-

vallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä konkreettisia kuvauksia siitä, miten koulussa toimitaan ennaltaehkäisyn, puuttumisen ja seurannan näkökulmasta.

Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa

Avoin ja luottamuksellinen vuorovaikutus sekä toimiva yhteistyö kouluyhteisössä, kodin ja koulun sekä muidenkin tahojen kanssa ennaltaehkäisee kriisitilanteiden syntymistä. Varautuminen kriisitilanteisiin luo turvallisuutta yhteisöön.

Kaikkien koulun tiloissa toimivien tahojen ja henkilöiden tulee olla perehtyneitä koulun kriisi- ja pelastusohjeisiin riittävässä määrin. Koulun rehtori vastaa siitä, että toimintaohjeet on saatettu tiedoksi kaikille koulun tiloissa toimiville tahoille ja henkilöille.

Jokaisella Vantaan koululla toimii *kriisiryhmä*. Koulun kriisiryhmä päivittää vuosittain koulun kriisisuunnitelman.

Äkillisissä kriisitilanteissa koulun rehtorin on huolehdittava siitä, että koulun kriisiryhmän jäsenet saavat tiedon tapahtuneesta kriisistä mahdollisimman pian ja kriisiryhmä kutsutaan koolle arvioimaan, miten kriisitilanteessa toimitaan. Kriisiryhmä arvioi esim. jälkipuinnin tarpeen ja tarvittavan oppilashuollollisen tuen oppilaille ja koulun henkilöstölle. Kriisitilanteiden jälkipuinnissa on aina arvioitava myös koulussa toimivien yhteistyötahojen tarve siihen (esim. aamu- ja iltapäivätoimijat ja koulun kerhonohjaajat).

Perusopetuksen johto, sivistystoimen turvallisuusasiantuntija, työsuojeluhenkilöstö ja työterveyshuolto tukevat tarvittaessa kouluyhteisöä erilaisissa kriisitilanteissa. Kriisityössä sosiaali- ja terveystoimen työntekijät (koulukuraattorit, kouluterveydenhoitajat ja –lääkärit, sosiaali- ja kriisipäivystys) ja esim. seurakunnat ovat usein keskeisiä kriisityön organisoimisessa ja käytännön toteuttamisessa.

Johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa

Kriisitilanteissa toimitaan normaaliolojen johtamisjärjestelmän mukaisesti. Tilanteen niin vaatiessa sivistystoimen johtoryhmästä muodostettava kriisiryhmä kokoontuu tilannekuvan muodostamiseksi ja tarvittavien tukitoimien käynnistämiseksi.

Sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet

Koulun hyvinvointikansiossa sekä toimialan valmiussuunnitelmassa on tarkemmat ohjeistot häiriö- ja poikkeusolojen viestintää varten.

Viestintätoimet käynnistetään välittömästi kriisin havaitsemisen jälkeen

Viestintää johtaa se viranomainen, jolla on vastuu toiminnan johtamisesta. Kaupunki vastaa omia palveluitaan koskevasta tiedottamisesta myös näissä tapauksissa.

Toimialatasoisesta viestinnästä vastaa apulaiskaupunginjohtaja ja tulosaluetasoisesta perusopetuksen johtaja. Rehtori vastaa koulun toimintaan liittyvästä viestinnästä ja sen järjestämisestä. Rehtori tai hänen sijaisensa ilmoittaa asiasta välittömästi aluepäällikölle, turvallisuusasiantuntijalle tai viestintäpäällikölle, joista tiedon saanut vastaa tiedon levittämisestä ko.

ryhmälle sekä muille tarpeellisille tahoille. Rehtori vastaa tiedon jakamisesta henkilöstölle ja paikallistason toimijoille.

Kriisissä viestintävastuu tulee keskittää määritellyille henkilöille yhdenmukaisen tiedon varmistamiseksi. Kriisin kohdatessa sovitaan selkeästi, kuka vastaa kustakin kohderyhmästä.

Asianmukaisesti hoidettu viestintä voi vähentää kriisin aiheuttamia haittoja ja estää väärin tietojen sekä huhujen leviämisen.

Vantaalla sivistystoimen viestintäpäällikkö auttaa vaikeiden asioiden viestinnässä medialle, huoltajille sekä henkilöstölle ja konsultoi tarvittavien toimenpiteiden suhteen.

Psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen

Vantaalla kriiseihin liittyvän oppilaiden psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon alkuarvioinnin järjestää koulun kriisiryhmä ja oppilashuolto. Jälkihoidon järjestämisen jälkeen on tärkeää turvata myös kriisityötä tehneiden oppilashuoltotyöntekijöiden mahdollisuus kriisin läpikäymiseen. Vantaalla koulupsykologit, koulukuraattorit ja kouluterveydenhoitajat tekevät kriisityötä omilla kouluillaan. Lisäksi Vantaalla toimii kriisityön tukiryhmä, joka on koottu ammattiryhmien kriisityön osaajista ja jotka tarvittaessa tulevat tueksi kriisityön hoitamisessa kriisikoululle.-

Työntekijöiden jälkipuinnista vastaa työterveyshuolto. Esimiehet organisoivat jälkipuinnin työntekijöilleen.

Kouluyhteisöä kohdanneen järkytyksen jälkeen joku kriisiryhmän jäsenistä nimetään seuraamaan toipumista ja jatkohoidon toteutumista vähintään lukuvuoden loppuun.

Suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

Koulu kuvaa, miten se tiedottaa toiminnastaan kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa oppilaita, huoltajia ja eri yhteistyötahoja. Rehtori vastaa henkilökunnan perehdyttämisestä suunnitelmaan.

Toimintavalmiuksien harjoittelu sekä suunnitelman arviointi ja päivittäminen

Vantaalla koulun kriisiryhmä kokoontuu ilman akuuttia kriisiä vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa, jolloin myös toimintavalmiuksia harjoitellaan kriisiryhmän kesken ja sovitusti koko koulussa.

Koulun kriisiryhmä arvioi ja päivittää suunnitelman vuosittain.

Tämä suunnitelma toiminnasta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa sisältyy koulun hyvinvointikansioon. Koulut täydentävät suunnitelmaan toiminnasta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa konkreettisia kuvauksia siitä, miten koulussa toimitaan ennaltaehkäisyyn, akuutin tilanteen ja seurannan näkökulmasta.

8.3. Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi

Vantaalla yksilökohtaista oppilashuoltoa ovat koulupsykologin, koulukuraattorin ja kouluterveydenhuollon palvelut. Näiden lisäksi yksittäisen opiskelijan tai tietyn oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön.

Alaikäinen voi painavasta syystä kieltää huoltajaansa tai muuta laillista edustajaansa osallistumasta itseään koskevan asian käsittelyyn. Arvion oppilaan edun toteutumisesta tällaisessa tilanteessa tekee oppilashuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö.

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen on kuvattu tarkemmin Vantaan oppilashuollon käsikirjassa.

Oppilashuollon palvelut

Vantaalla oppilashuollon palvelut (sisältävät koulupsykologi-, kuraattori- ja kouluterveydenhuollon palvelut) resursoidaan ja kohdennetaan kaupunkitasoisesti. Koulun rehtori suunnittelee yhdessä yhteisöllisen hyvinvointiryhmän kanssa koulun saaman resurssin käytön ja arvioi sen kohdentumisen tarkoituksenmukaisuuden.

Vantaalla on 20.9.2015 seuraava mitoitus oppilashuollon palveluissa koulupsykologin, koulukuraattorin, kouluterveydenhoitajan ja koululääkärin osalta:

- Koulupsykologi: n. 943 oppilasta / työntekijä. Yhdellä koulupsykologilla on keskimäärin 2 toimipistettä.
- Koulukuraattori: n. 780 oppilasta /työntekijä. Yhdellä koulukuraattorilla on keskimäärin 2 toimipistettä.
- Kouluterveydenhoitaja: n. 606 oppilasta/ työntekijä. Yhdellä terveydenhoitajalla on keskimäärin 2 toimipistettä.
- Koululääkäri: n. 4000 oppilasta/työntekijä. Yhdellä lääkäriellä on useita toimipisteitä.

Vantaan oppilashuollon palveluiden sisällöistä (koulupsykologin, koulukuraattorin ja kouluterveydenhoitajan ja -lääkärin palvelut) on kerrottu oppilashuollon käsikirjassa.

Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa

Ennen laajoja terveystarkastuksia luokanopettaja/ryhmänohjaaja on yhteydessä huoltajiin, jos hänellä on huoli oppilaan terveydentilasta. Tällöin huoltajien kanssa sovitaan mitä oppilaan terveydentilasta on hyvä välittää kouluterveydenhuoltajalle. Luokanopettaja/ryhmänohjaaja voi siirtää terveydenhoitajalle opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömän tiedon myös ilman huoltajien suostumusta.

Kouluterveydenhuolto tekee laajoista terveystarkastuksista luokkayhteenvedot, jotka käsitellään yhdessä luokanopettajan/ryhmänohjaajan kanssa. Tarvittaessa luokan tilanteesta keskustellaan yleisten ilmiöiden tasolla myös yhteisöllisessä hyvinvointiryhmässä. Yksittäisen oppilaan asioita ei luokkayhteenvedosta nosteta käsittelyyn YHR:ssä vaan tarvittaessa oppilaan asioille kootaan monialainen asiantuntijaryhmä. Monialaisen asiantuntijaryhmän vastuhenkilö voi olla myös kouluterveydenhoitaja tai koululääkäri.

Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa

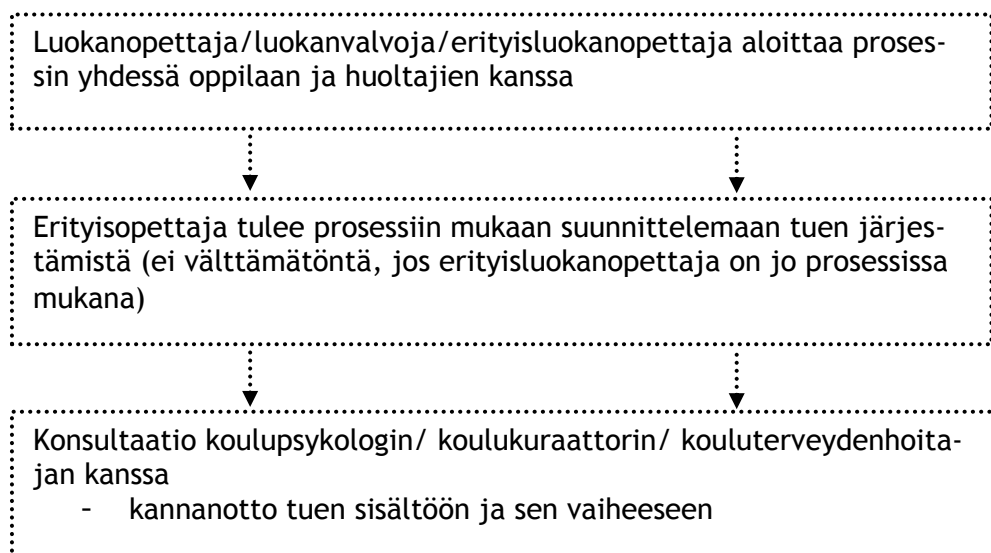
Hoito, erityisruokavalio tai lääkityksen järjestäminen oppilaalle sovitaan tapauskohtaisesti. Kouluterveydenhuolto osallistuu tarpeen mukaan oppilaan sairauden, erityisruokavalion tai lääkityksen vaatimien tukitoimien arviointiin ja tarvittaessa osaltaan niiden järjestämiseen.

Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä

Perusopetuslain mukaan kolmiportainen tuki on käsiteltävä moniammatillisesti oppilashuollon kanssa. Vantaalla tämä tarkoittaa sitä, että käsittelyssä on mukana sosiaali- ja terveystoimen työntekijä opetushenkilökunnan lisäksi. Käytännössä koulun koulupsykologi, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja ja/tai koululääkäri ovat useimmiten mukana oppilashuollon edustajina kun kolmiportaista tukea käsitellään.

Vantaalla moniammatillisuus kolmiportaisen tuen käsittelyssä toteutetaan konsultatiivisena yhteistyönä. Oppilaan tarpeista riippuen konsultoidaan psykologia, kuraattoria tai terveydenhoitajaa, tarvittaessa kaikkia edellä mainittuja. Samaa mallia käytetään kaikissa erityisen tuen rakenteissa. Ohjeistuksissa pedagogisten asiakirjojen laadinnasta ja oppilashuollon käsikirjassa on tarkemmin kuvattu yhteistyötä tehostetun ja erityisen tuen yhteydessä.

Kuva 2. Yhteistyö yleisen, tehostetun ja erityisen tuen yhteydessä

Oppilashuollon tuki kurinpitotilanteiden tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Oppilaalle, jolta on evätty opetus jäljellä olevan koulupäivän ajaksi, jolle on annettu kirjallinen varoitus tai joka on erotettu määräajaksi, on järjestettävä tarvittava oppilashuolto. Kun oppilas on määrätty poistumaan opetustilasta tai opetus on evätty, oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa. Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon opetuksen epäämisestä. Tässäkään tilanteessa oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa.

Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä

On tärkeää, että opettajat ottavat huolensa oppilaasta varhaisessa vaiheessa esille oppilaan ja huoltajien ja sitä kautta koulun oppilashuollon työntekijöiden kanssa. Näin oppilaan asialle voidaan tarvittaessa koota mahdollisimman varhain monialainen asiantuntijaryhmä häntä tukemaan.

Yksittäisen oppilaan asiaa käsitellään monialaisessa asiantuntijaryhmässä, joka kootaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Ryhmään osallistuu oppilaan asian kannalta keskeiset koulun työntekijät ja mahdolliset ulkopuoliset tahot ja oppilaan läheiset. On tärkeää, että oppilas osallistuu aktiivisesti oman asiansa käsittelyyn. Huoltajalle varataan mahdollisuus osallistua lapsensa asian käsittelyyn, mikäli se on asian kannalta perusteltua. Oppilaalla on ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti oikeus kieltää huoltajan osallistuminen asiansa käsittelyyn. Tällöin sosiaali- ja terveystoimen työntekijä arvioi onko oppilaan asia sellainen, että oppilas voi kieltää huoltajiensa osallistumisen asiaansa.

Oppilaan asian vireille tuloa monialaiseen asiantuntijaryhmään, sen kokoamista ja menettelytapoja suostumuksineen on kuvattu tarkemmin Vantaan oppilashuollon käsikirjassa.

Oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys

Vantaan perusopetuksessa on käytössä yhteinen malli oppilashuollon kertomukselle. Oppilashuollon kertomusten laadintaa ja säilytystä on avattu perusopetuksen oppilashuollon käsikirjassa.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi

Oppilashuollon yhteistyötä Vantaan, alueen ja koulun tasolla on kuvattu tämän asiakirjan kuvassa 1. Oppilashuollon käsikirjassa ja sen liitteissä on kuvattu kaupunkitasoisesti yhteistyötä mm.:

- lastensuojelun ja koulun
- poliisin ja koulun kanssa.

Lisäksi ohjeistuksia on tehty erikoissairaanhoidon ja koulun välille esim. lähetekäytänteisiin liittyen.

Yhteisöllisessä hyvinvointityössä on tärkeää tehdä ja kehittää yhteistyötä myös alueen nuorten kanssa toimivien tahojen kuten nuorisotoimen, seurakuntien ja järjestöjen kanssa.

8.4. Oppilashuoltosuunnitelmat

Vantaan oppilashuollon opetussuunnitelma muodostuu viidestä kokonaisuudesta:

1. Vantaan kaupunkitasoiset oppilashuollon opetussuunnitelman osuudet sisältävät ne kaupunkikohtaiset opetussuunnitelman sisällöt ja linjaukset jotka koskevat kaikkia kouluja. Kaupunkitasoisen oppilashuollon opetussuunnitelman sisältöjä konkretisoidaan Vantaan perusopetuksen oppilashuollon käsikirjassa.

2. Lastensuojelulain edellyttämä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan (Vantaalla HYVIS) sisällytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa ja valtakunnallisessa opetussuunnitelman perusteissa määritellyt asiat.

Näitä ovat:

- 1) opiskeluhuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet
- 2) arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta
- 3) toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja opiskelijoiden varhaista tukea
- 4) tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta sekä opiskeluhuollon laadunarvioinnista.

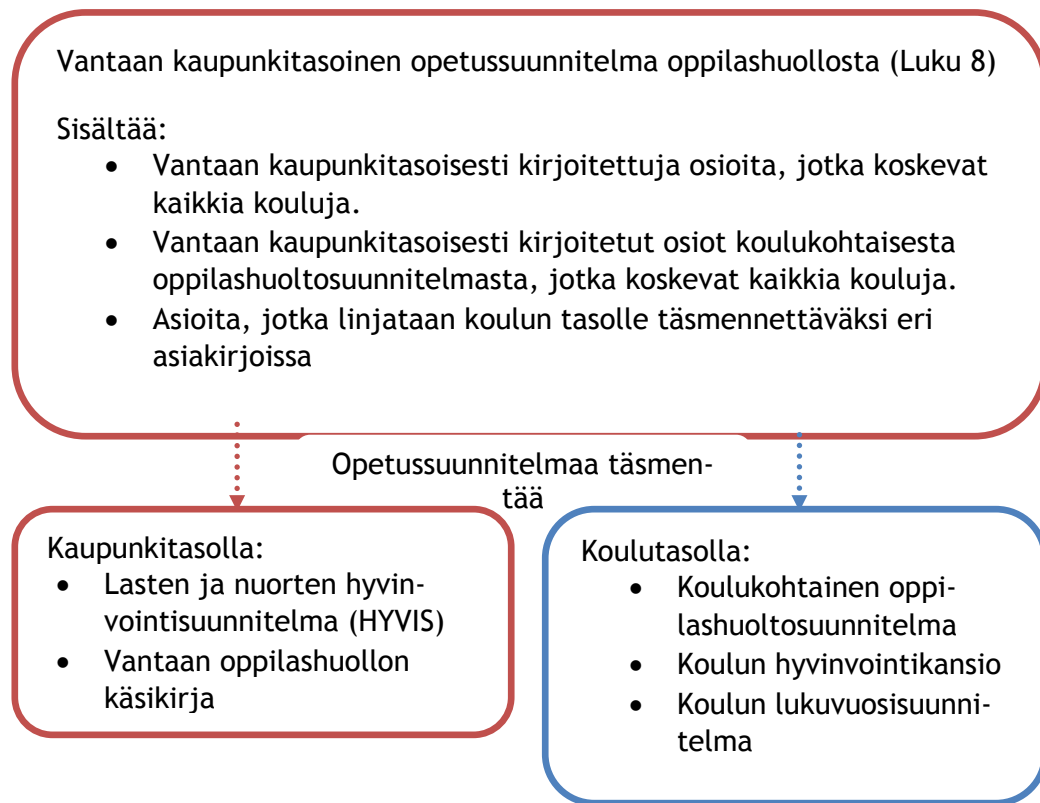
3. Koulut täydentävät koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan sellaiset asiat, joita ei ole kuvattu ja linjattu kaupunkitasoisesti. Tämä koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma on osa koulun lukuvuosisuunnitelmaa.

4. Vantaalla koulun hyvinvointikansio sisältää asiakirjoja, jotka opetussuunnitelman valtakunnallisissa perusteissa määrätään sisällytettäväksi koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan. Näitä ovat:

- toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa
- suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- koulun järjestyssäännöt tai muut koulussa sovellettavat järjestysmääräykset
- suunnitelma päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihteiden käyttöön puuttumiseksi
- koulun pelastussuunnitelma
- koulutapaturmien ehkäisyyn ja ensiapuun liittyvä ohjeistus
- lääkehoidon suunnitelma

5. Vuosittaiseen koulun lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan sellaisia opetussuunnitelman asioita, joita ei ole tarkoituksenmukaista kirjata opetussuunnitelmaan koska niitä päivitetään vuosittain tai niiden sisällöt vaihtuvat.

Kuva 3: Vantaan oppilashuollon opetussuunnitelman muodostuminen

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (HYVIS) hyväksytään kaupunginvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.

Vantaan oppilashuollon kaupunkitasoisia asioita täsmennetään ja konkretisoidaan oppilashuollon käsikirjassa, joka ei kuitenkaan ole varsinainen opetussuunnitelma-asiakirja. Oppilashuollon käsikirja päivitetään kaupunkitasoisesti vuosittain aina uuden lukuvuoden alkuun mennessä.

Koulut ilmoittavat koulukohtaisten suunnitelmien päivittämisestä lukuvuosisuunnitelman yhteydessä.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Vantaalla oppilashuollon koordinaatiotyöryhmä linjaa miten oppilashuollon omavalvonta toteutetaan perusopetuksessa kaupunki- ja koulutasoisesti.

8.5. Koulukohtaiset täsmennykset

Vantaan koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma (koulu täyttää osana lukuvuosisuunnitelmaa) sisältää seuraavat asiat:

- Mitä asioita koulu kehittää yhteisöllisessä hyvinvointityössä?
- Yhteisöllisen hyvinvointiryhmän toimintatavat, käytännöt ja kehittämistarpeet
- Miten koulu vahvistaa oppilaiden ja huoltajien osallisuutta oppilashuollossa?
- Miten oppilaan ja huoltajan osallisuus toteutetaan yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa?

- Keiden ulkopuolisten tahojen kanssa koulu tekee yhteistyötä ja millä tavalla yhteisöllistä oppilashuoltoa kehitetään heidän kanssaan? Yhteistyökumppaneina ajatellaan esim. nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido, poliisi jne.
- Miten oppilashuollon palvelut kohdennetaan yksittäisiin oppilaisiin, kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan?
- Miten koulu seuraa, ilmoittaa ja puuttuu poissaoloihin sekä ohjeistaa niistä huoltajia?
- Miten koulun henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan ja miten suunnitelmasta tiedotetaan? Miten toteuttamista seurataan ja arvioidaan? (seurannasta vastuussa olevan taho koulussa, seurattavat asiat, käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi, seurannan aikataulu, seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille)
- Koulukohtaiset oppilashuollon kehittämiskohteet

9 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Koulu on osa kulttuurisesti muuntuva ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa erilaiset identiteetit, kielet ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Koulun tehtävänä on kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa ja kaikkien kouluyhteisön jäsenten osallisuutta. Kulttuurinen moninaisuus antaa mahdollisuuden keskustella opetettavasta aineksesta eri näkökulmista. Koulujen toimintakulttuurissa huomioidaan kielitietoisuus eli kielen merkitys kaikessa kanssakäymisessä ja opettamisessa. Monikielisyys tehdään näkyväksi kouluympäristössä ja erilaisissa oppimistilanteissa. Jokainen opettaja on myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja ja kielellinen malli. Kielitietoiset työtavat hyödyttävät koulun kaikkia oppilaita.

Vantaalla järjestetään perusopetukseen valmistavaa opetusta, joka toteutetaan erillisessä valmistavan opetuksen ryhmässä tai inklusiivisesti perusopetuksen ryhmässä. Perusopetuksen aluekoordinaattori keskustelee sopivasta toteutusmuodosta oppilaan ja huoltajien kanssa perheen tavatessaan. Valmistavan opetuksen päätöksen tekee perusopetuksen aluepäällikkö. Valmistavassa opetuksessa noudatetaan Vantaan kuntakohtaista valmistavan opetuksen opetussuunnitelmaa. Valmistavassa opetuksessa oppilaalle laaditaan aina oppimissuunnitelma tavoitteineen ja sisältöineen. Oppimissuunnitelmaa edellytetään vielä vähintään vuoden ajan oppilaan siirryttyä perusopetukseen. Oppimissuunnitelmapohja on yhteinen perusopetuksen kanssa. Oppimissuunnitelmassa kuvataan myös tarkemmin oppilaskohtaisesti joustavat ja monipuoliset arviointimenetelmät, joilla oppilas voi osoittaa osaamisensa, kun otetaan huomioon oppilaan kehittyvä kielitaito ja kokonaistilanne. Tavoitteena on mahdollisimman nopeasti pyrkiä arvioimaan oppilaan osaamista yleisten arviointikriteerien perusteella, jotta oppilaalle ja hänen huoltajilleen muodostuu realistinen kuva oppilaan osaamisesta. Yläkouluikäisenä maahan tulleet luku- ja kirjoitustaidottomat oppilaat on huomioitu erikseen Vantaan valmistavan opetuksen opetussuunnitelmassa.

Suomi toisena kielenä -opetusta järjestetään Vantaalla suomi äidinkielenä -opetuksen yhteydessä, samanaikaisopetuksena, erillisessä ryhmässä tai edellisten yhdistelmänä. Oppiaine ~~oppimäärä~~ kuvataan tarkemmin **Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus – oppiaineen opetussuunnitelmassa**. Oppilaan oman äidinkielen opetus on perusopetusta täydentävää opetusta, ja sitä annetaan kaksi vuosiviikkotuntia. Oman äidinkielen opetus tukee oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä ja suomen kielen oppimista sekä luo pohjaa toimivalle monikielisuudelle. Oppilaan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä äidinkielen eri oppimäärien sekä muiden aineiden opetuksen kanssa. Vantaalla järjestetään oman äidinkielen opetusta tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan. Oppilaan oman äidinkielen opetussuunnitelma on liit-

teenä. Oppilaan omalla äidinkielellä annettavaa tukiopetusta pyritään myös järjestämään mahdollisuuksien ja oppilaiden tarpeiden mukaan.

Romanikielen ja saamen kielen opetus ovat perusopetusta täydentävää opetusta. Saamen kielen opetuksen järjestämisessä voidaan hyödyntää etäopetusmahdollisuuksia. Romanikielen opetuksella pyritään tukemaan oppilaiden koulunkäyntiä ja monikielisyyttä. Romanikielen opetussuunnitelma on liitteenä. Viittomakielen opetusta järjestetään tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan Vantaalla omana ryhmänä tai yhteistyössä Helsingin kanssa. Kuulovammaisten lasten opetusjärjestelyt suunnitellaan yhteistyössä oppilaan, huoltajien, perusopetuksen aluekoordinaattorin ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa. Opetus järjestetään oppilaan lähikoulussa hyödyntäen tarvittaessa viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Mahdollisuuksien mukaan ja oppilaan tarpeen näin vaatiessa voidaan opetus järjestää kuulovammaisille oppilaille järjestettävässä opetuksessa Pitäjänmäen peruskoulussa Helsingissä.

9.1 Koulukohtaiset täsmennykset

Vantaalla on kaupunkitasoisten opetussuunnitelman lisäksi kirjattu koulukohtaisiin opetussuunnitelmiin tähän lukuun liittyvät seuraavat asiat:

- Miten kielitietoista toimintakulttuuria edistetään koulussanne ja miten sen kehittymistä seurataan?
- Kuinka oppilaiden äidinkielet näkyvät kouluympäristössä, opettamisessa ja oppimisessa?
- Kuinka valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyvien oppilaiden järjestelyt on suunniteltu?

10 Kaksikielinen opetus

Vantaalla annetaan laajamittaista kaksikielistä opetusta englannin kielellä Kaivokselan ja Rekolanmäen alakouluissa. Äidinkielen ja kirjallisuuden tunneilla oppilaat puhuvat ja työskentelevät suomen kielellä, muuten opetuskielenä on englanti. Englannin kielen opetukseen tarvittavat tunnit on siirretty valinnaisaineiden tunneista. Lisäksi tunteja on siirretty äidinkieli- ja kirjallisuus – oppiaineesta englannin kieleen. Kaivokselan ja Rekolanmäen koulut kuvaavat koulukohtaisissa opetussuunnitelmissaan englannin kielen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 1-6. Tuntijako noudattaa Opetuslautakunnan hyväksymää tuntijakoa, joka on liitteenä.

Kaivokselan ja Rekolanmäen koulujen oppilaat valitaan ensimmäiselle luokalle kielellisen valmiuden arvioinnin kokeen perusteella. Myöhemmille vuosiluokille haettaessa oppilaan täytyy osoittaa osaavansa luokkatason mukaista englanninkieltä. Rekolanmäen koulussa opetus alkaa lukuvuoden 2016 alkaessa yhdellä ensimmäisellä luokalla ja laajenee vuosittain seuraavalle vuosiluokalle oppilaiden kasvaessa. Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa opiskelien oppilaiden on mahdollista pyrkiä Vantaan Kansainväliseen kouluun yläkouluun siirtymisvaiheessa.

Vantaalla annetaan laajamittaista kaksikielistä opetusta saksan kielellä Länsimäen koulussa vuosiluokilla 1-9. Opetus alkaa lukuvuoden 2016 alkaessa yhdellä ensimmäisellä vuosiluokalla ja laajenee vuosittain seuraavalle vuosiluokalle oppilaiden kasvaessa. **Oppilaat valitaan laajamittaisen kaksikielisen opetuksen luokille kielellisen valmiuden arvioinnin kokeen perusteella. Jos suomi-saksa opetukseen hakee ensimmäiselle vuosiluokalle enemmän kuin kaksikymmentäviisi oppilasta, teetetään oppilaille kielellisen valmiuden arvioinnin koe.** Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa opiskelevat saksankieliset luokat noudattavat Vantaan kaupungin yleistä tuntijakoa. Saksan kielellä annetun opetuksen määrä on 1-2 vuosiluokilla 50% ja vuosi-

luokilla 3-9 vähintään 25% annetun opetuksen määrästä. Saksan kielellä opetettavat aineet määritellään vuosittain lukuvuosisuunnitelmassa.

Ruotsin kielen kielikylpyopetusta annetaan Uomarinteen ja Kilterin sekä Viertolan ja Peltolan kouluissa. **Jos ruotsin kielikylpyluokille hakee ensimmäiselle vuosiluokalle enemmän kuin kaksikymmentäviisi oppilasta, teetetään oppilaille kielellisen valmiuden arvioinnin koe.**

Ruotsin kielellä annetun opetuksen määrä on kaikilla vuosiluokilla ~~enemmän kuin~~ **noin** 25% tuntimäärästä. Uomarinteen alakoulussa ruotsin kielikylpyluokalla aloittaneet oppilaat jatkavat **osittaista** kielikylpyopetusta (**kielirikasteinen opetus**) 7. - 9. luokilla Kilterin koulussa. Viertolan koulussa ruotsin kielikylpyluokalla aloittaneet jatkavat osittaista kielikylpyopetusta Peltolan koulussa. Yläkouluun siirryttäessä voidaan kouluihin ottaa uusia oppilaita, jotka ovat olleet kielikylpyopetuksessa muualla tai jotka osoittavat vastaavat tiedot kielikokeen perusteella.

Ruotsin kielikylpyopetuksessa noudatetaan Vantaan kaupungin yleistä tuntijakoa (~~opetuslautakunta 9.11.2015~~). Kilterin ja Peltolan kouluissa kielikylpyruotsin opetusta on jokaisella vuosiluokalla neljä vuosiviikkotuntia ja siinä noudatetaan omaa opetussuunnitelmaa. Kielikylpyruotsia ja muita ruotsin kielellä opiskeltavia oppiaineita on **noin** neljännes opinnoista. Ruotsin kielellä opiskeltavat oppiaineet määritellään vuosittain lukuvuosisuunnitelmassa. Ruotsin kielellä opiskeltavissa oppiaineissa varmennetaan suomen kielen sanaston hallinta muun muassa jatko-opintojen turvaamiseksi.

Vantaan kansainvälisessä koulussa opetus annetaan englannin kielellä. Äidinkielen ja kirjallisuuden tunneilla käytetään suomen kieltä. Kaksikielisellä opetuksella pyritään saavuttamaan hyvä ja monipuolinen kielitaito sekä opetuskielessä että suomen kielessä. Oppilaat valitaan kielitestin perusteella. Koulun voi pyrkiä mille vuosiluokalle tahansa. Englannin kielen opetukseen tarvittavia tunteja on siirretty valinnaisista tunneista sekä äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineen tunneista. **Vantaan kansainvälisen koulun tuntijako poikkeaa yleisestä tuntijaosta myös 7. vuosiluokkien ja 8. vuosiluokkien liikunnassa ja oppilaanohjauksessa. Tuntijako on liitteessä. Vantaan kansainvälinen koulu kuvaa koulukohtaisessa opetussuunnitelmassaan englannin kielen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 1 - 9. Yleisestä tuntijaosta poikkeavien oppiaineiden sisältöjen jakautumisen vuosiluokilla 3 ja 4 (käsityö), 5 ja 6 (kuvataide), 7 ja 8 (liikunta ja opinto-ohjaus) kuvataan kaupunkitasoisissa oppiaineiden opetussuunnitelmissa.**

Lyhytaikaisesti Suomessa asuvien oppilaiden opetus järjestetään valmistavan opetuksen kautta suomenkielisessä perusopetuksessa, ellei oppilas pääse kielitestin kautta englanninkieliseen opetukseen.

11 Erityiseen maailmankatsomukselliseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva perusopetus

Vantaalla erityiseen ~~maailmankatsomukselliseen~~ kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaa opetusta tarjotaan montessoripainotteisessa opetuksessa Kuusikon koulussa vuosiluokilla 1 - 6. Opetus järjestetään yhdysluokkaopetuksena. Opetusta antavat luokanopettajat, jotka ovat erikoistuneet montessoripedagogiikkaan. Opetus perustuu montessoripedagogiikan mukaisesti kokonaisuuksiin ja on oppiaineisiin jakamatonta opetusta. Luonteeltaan opetus on toiminnallista. Yhdysluokkaopetuksessa toiminnallinen oppimateriaali mahdollistaa oppilaan opiskelun yksilöllisen ja kiireettömän etenemisen. Työskentelytapa mahdollistaa vertaisoppimisen, lisää yhteisöllisyyttä ja kasvattaa lasta ryhmän aktiiviseksi jäseneksi. Opiskelun kehyksenä on elämää kunnioittava, ekologinen käsitys maailmasta ja ihmisestä osana sitä. Tärkeää on tutkiminen, käsin tekeminen, luova ongelmanratkaisu, oivaltava oppiminen ja syy-seuraussuhteiden pohtiminen.

Montessoripedagogiikan yksi keskeisimmistä kasvatustavoitteista on lapsen itsenäistymiskehityksen tukeminen. Menetelmän ytimenä on oppilaan tarkka havainnointi ja huomioiden teko hänen kehityksestään. Tarkkailun ja tehtyjen huomioiden avulla opettaja saa oleellisen tiedon oppilaan kehitystasosta ja siitä, miten hänen tulee ohjata oppilasta kehittymään ja millaisia oppimisvälineitä hänen tulee oppilaan oppimisen tueksi tarjota. Montessorivälineet ovat osa montessoriympäristöä, joka on kasvattava, rauhallinen ja omaan itsenäisyyteen ja innostukseen kannustava ympäristö.

Montessoripainotteisessa opetuksessa oppilas saavuttaa oppivelvollisuuteen kuuluvien oppimäärien mukaiset tiedot ja taidot. Arviointi toteutetaan Vantaan perusopetuksen arviointikriteerien mukaisesti.

12 Valinnaisuus perusopetuksessa

12.1 Valinnaiset taide- ja taitoaineet

Taide- ja taitoaineiden avulla syvennetään kaikille yhteisillä oppitunneilla opittuja perustaitoja. Valinnaisten taide- ja taitoaineiden sisällöt voivat olla joko yleisiä oppiaineen sisältöjä tai kohdistua erityisesti johonkin tiettyyn oppiaineen sisältöalueeseen. Vuosiluokkien 4 - 6 kotitalouden valinnaiskurssien tehtävänä on syventää oppilaan laaja-alaista osaamista, erityisesti itsestä huolehtimisen ja arjen taitoja (L3) sekä ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja (L1). Koulu tarkentaa valinnaiskurssien sisällöt lukuvuosisuunnitelmassa. Oppilaat valitsevat 4. - 6. -luokilla kaksi tuntia valinnaisia taide- ja taitoaineita, joiden tulee olla eri oppiainetta. Oppilaat valitsevat kurssit kolmannen, neljännen ja viidennen luokan keväällä seuraavaa lukuvuotta varten. Jokainen koulu tarjoaa kaikkia viittä taide- ja taitoainetta, myös kotitaloutta.

Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla taide- ja taitoaineiden valinnaisista opinnoista muodostuu kahden vuosiviikkotunnin laajuinen pitkä valinnainen kurssi sekä yhdeksännellä vuosiluokalla yhden vuosiviikkotunnin laajuinen lyhyt valinnainen kurssi. Yhdeksännellä vuosiluokalla valittava lyhyt taide- ja taitoaine voi olla sama oppiaine kuin pitkä valinnainen kurssi. Oppilaat valitsevat pitkän valinnaisen kurssin seitsemännen luokan keväällä. Valittu kurssi jatkuu yhdeksännen luokan loppuun saakka. Lisäksi oppilaat valitsevat kahdeksannen luokan keväällä lyhyen valinnaisen kurssin yhdeksättä vuosiluokkaa varten. Tällöinkin koulun tulee tarjota valittavaksi kaikkia taide- ja taitoaineita.

Valinnaisten taide- ja taitoaineiden arvioinnista kerrotaan opetussuunnitelman luvussa 6, Oppimisen arviointi.

12.2 Muut valinnaiset aineet

Oppilaille tulee varata mahdollisuus osallistua muihin valinnaisiin opintoihin kuuluvien kurssien suunnitteluun. Kurssien sisällöissä voidaan huomioida monialaiset oppimiskokonaisuudet ja laaja-alaisen osaamisen alueet.

Vuosiluokkien 4 - 6 muiden valinnaisaineiden valinta tapahtuu kuten taide- ja taitoaineiden valinnaistenkin valinta. Muista valinnaisista aineista muodostuu vuosiluokille 4 - 6 yhden vuosiviikkotunnin laajuinen lyhyt valinnainen kurssi. Muut valinnaiset kurssit voivat olla sisällöltään taide- ja taitoaineita.

Seitsemännellä luokalla oppilailla on kaksi vuosiviikkotuntia muita valinnaisia opintoja. Niistä muodostuu kaksi lyhyttä valinnaiskurssia. Kurssit valitaan kuudennen vuosiluokan keväällä.

Mikäli oppilaalla on kaksi lyhyttä valinnaista kurssia samaa oppiainetta, ne eivät voi muodostaa pitkää valinnaista eikä niitä voi yhdistää yhdeksi arvioitavaksi kurssiksi. **Seitsemännellä vuosiluokalla A2 –kieli on oppilaan muu valinnainen.**

Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla on kolme vuosiviikkotuntia muita valinnaisia opintoja. Nämä muodostavat yhden pitkän, kahden vuosiviikkotunnin laajuinen ja yhden lyhyen, yhden vuosiviikkotunnin laajuinen valinnaisaineen. Koulu päättää valinnaisainetarjottimestaan. Valinnaisaine voi olla sisällöltään myös taide- ja taitoaine tai B2 -kieli. Kurssien sisällöissä voidaan huomioida monialaiset oppimiskokonaisuudet ja laaja-alaisen osaamisen alueet. Pitkä valinnaisaine valitaan seitsemännen luokan keväänä kahdeksatta ja yhdeksättä vuosiluokkaa varten. Lyhyt valinnaisaine valitaan seitsemännellä luokalla kahdeksatta vuosiluokkaa ja kahdeksannella luokalla yhdeksättä vuosiluokkaa varten.

Jokaisen yläkoulun tulee tarjota osana muita valinnaisia opintoja yhden vuosiviikkotunnin laajuista Urhea-kurssia (**yhdistyö Pääkaupunkiseudun Urheilakatemia Urhean kanssa**) seitsemättä, kahdeksatta ja yhdeksättä vuosiluokkaa varten. Urhea-kurssi on luonteeltaan yleisharjoittelua ja sitä tarjotaan oppilaille, jotka harjoittelevat urheiluseuroissa **tavoitteellisesti**. Tarkemmin Urhea-yhteistyötä on kuvattu luvussa 12.2.1.

Valinnaiskurssien sisällöt ja toteutus täsmennetään vuosittain koulujen lukuvuosisuunnitelmassa. Valinnaisaineiden arvioinnista kerrotaan opetussuunnitelman luvussa 6, Oppimisen arviointi.

12.2.1 Urhea-yhteistyö 7.-9. luokilla

Kaikki vantaalaiset koulut, joissa on luokka-asteet 7 - 9 ovat Urhea-kouluja. ~~Urhea-koulut tukevat urheiluseuroissa tavoitteellisesti urheilevien lasten ja nuorten koulunkäynnin ja urheiluharrastuksen yhteensovittamista. Urhea toimintaan otetaan koulun omia oppilaita, jotka harrastavat urheiluseuroissa aktiivisesti ja tavoitteellisesti urheilua. Urhea-toiminnalla tuetaan tavoitteellisesti urheilevien lasten ja nuorten koulunkäynnin ja urheiluharrastuksen yhteensovittamista.~~ Urhea-oppilaiden tulee sitoutua noudattamaan koulun, urheiluseuran, Urhean (**Pääkaupunkiseudun urheilakatemia**), oppilaan huoltajan ja oppilaan välillä solmittavaa Urhea-sopimusta. **Kaikki oppilaat voivat hakea Urhea-oppilaaksi, myös urheiluseuraan kuulumattomat oppilaat. Edellytyksenä on, että oppilaalla on kiinnostusta tavoitteelliseen urheiluharjoitteluun ja hänellä on päämääränä löytää urheiluseura harjoittelun tueksi. Urhea-sopimus tehdään 7.-9. luokkien ajaksi.**

Urhea-kouluissa toimintaan osallistuville oppilaille mahdollistetaan harjoitusaikaa seuraavasti:

1. ~~Alueen Vantaalaiset koulut pitävät viikoittain yhtenä iltapäivän~~ **viikoittain yhtenä iltapäivänä yhteissuunnittelun ajan** (YT-aika) samaan aikaan. ~~Tämä mahdollistaa urheiluseuroihin kuuluvien oppilaiden osallistumisen seurojen järjestämään valmennukseen ja lajiharjoitteluun. YT aikana Urhea-oppilailla on mahdollisuus myös yleisliikuntaharjoitteluun, jonka sisällöstä voidaan sopia oppilaan valmentajan tai koulun liikunnan opettajan kanssa. YT ajalla tapahtuva harjoittelu on urheiluseurojen valmentajien ohjaamaa tai oppilaan omatoimista harjoittelua. Tämä mahdollistaa Urhea-oppilaiden osallistumisen seurojen järjestämään valmennukseen. YT-ajalla tapahtuva harjoittelu on urheiluseurojen valmentajien ohjaamaa tai oppilaan omatoimista harjoittelua.~~

2. ~~Alueen Koulujen Urhea-oppilaat aloittavat yhtenä aamuna viikossa koulun vasta~~ **no**in kello 9.00. Tämä mahdollistaa urheiluseuroihin kuuluville oppilaille osallistumisen seurojen järjestämään valmennukseen **no**in klo 7.00–8.30. ~~Urhea-oppilailla on mahdollisuus kyseisenä aa-~~

~~muna myös yleisharjoitteluun, jonka sisällöstä voidaan sopia oppilaan valmentajan tai koulun liikunnan opettajan kanssa. Aamulla tapahtuva harjoittelu on urheiluseurojen valmentajien ohjaamaa tai oppilaan omatoimista harjoittelua.~~ Aamulla tapahtuva harjoittelu on urheiluseurojen valmentajien ohjaamaa tai oppilaan omatoimista harjoittelua.

Jokainen koulu tarjoaa yhden vuosiviikkotunnin laajuisena valinnaisaineena Urhea-liikuntaa (Urhea-kurssi), joka on luonteeltaan yleisharjoittelua. Urhea-kurssi ei ole osa taide- ja taitoaineiden valinnaisia opintoja vaan niin sanottuja muita valinnaisia opintoja. ~~Valinnaisaineen sisältö ja toteutus kuvataan liikunnan opetussuunnitelmassa. Kurssi on tarkoitettu sekä muita tavoitteellisesta urheiluharjoittelusta kiinnostuneita oppilaita.~~ Kurssi on tarkoitettu ensisijaisesti Urhea-oppilaille. Jos kurssilla on tilaa, sitä voidaan tarjota myös tavoitteellisesta urheiluharjoittelusta kiinnostuneille oppilaille. Oppilaiden vapaaehtoiset kielivalinnat tai koulun painotukset (esimerkiksi musiikkiluokat, Vantaan kansainvälinen koulu, ruotsin kielikylpy) voivat vaikuttaa Urhea-kurssin toteutumiseen oppilailla.

Urhea-oppilaat osallistuvat liikunnallisten tapahtumien ja välituntiliikunnan ideointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilökunnan kanssa.

12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vantaan kaupungissa kaikki oppilaat aloittavat englannin opiskelun varhennettuna kielenopetuksena ensimmäisellä luokalla. Yhden vuosiviikkotunnin laajuinen opiskelu jatkuu toisella vuosiluokalla. Kolmannella vuosiluokalla kaikki oppilaat aloittavat A1-kielenään englannin kielen.

Neljänneltä luokalta alkavaksi vapaaehtoiseksi A2-kieleksi on mahdollista valita ruotsi, venäjä, ranska, saksa tai espanja. A2-kielen ryhmän ryhmäkoosta päättää opetuslautakunta. A2-kielen opetusjärjestelyissä on mahdollista hyödyntää useamman koulun välisiä etäopetusmahdollisuuksia ja muodostaa tällä tavoin koulujen yhteisiä ryhmiä.

Kaikilla oppilailla alkaa kuudennella luokalla B1-kielenä ruotsin kieli. A2-kielenä ruotsia opiskelleet oppilaat jatkavat tällöin opiskelua omana ryhmänään. Yläkouluilla on lisäksi mahdollisuus tarjota kahdeksatta ja yhdeksättä vuosiluokkaa varten B2-kieltä muiden valinnaisten opintojen osana.